

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . 12 K. || Félévre
Negyedévre . . . 3 K.
HIRDETÉSEK DIJSZABÁS SZERINT.

6 K.

Felolvasó szerkesztő:
Dr. BISCHITZ BÉLA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP
Szerkesztőség és kiadóhivatal
Budapest, IV., (Belváros) Molnár-u. 33.
TELEFON 108-00.

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

A földgáz jövője hazánkban.

Irta: Papp Károly dr., a Magyarhoni Földtani Társulat főtájtára.

A magyar királyi pénzügyminiszteriumnak erdélyi kutatásai, amiket egy évtized óta törhetetlen következetességgel végez, kezdik már a gyümölcsöt termelni. Bár a petroleumra és a kálisóra kezdett kutatások más irányba terelődtek, mint tervezték, de a keresett kincsek helyett fölfedezett földgáz olyan hatalmas mértékben jelentkezik, hogy ez a gáz — helyes kutatásokkal föltárva — mérhetetlen vagyont hozhat hazánk roskadozó államháztartásának.

Az Erdélyrészi Medencének részletes geológiai kutatásaiból s a különböző helyeken végzett tizenkét furásból, a következő tények derülnek ki:

I. Az Erdélyrészi harmadkori Medence peremén köröskörül sótelepek jelentkeznek, amelyek sószikla gyanánt, a következő helyeken vannak: Vizakna, Kisakna, Marosujvár, Torda, Kolozs, Szék, Désakna, Szásznyires, Árpástó, Füge, Sajószentandrás, Sajómagyaros, Bilak, Száspéntek, Idecs, Görgénysóakna, Libánfalva, Szováta, Parajd és Sófalva. Ha ezeket a helyeket a térképre rajzoljuk, úgy délről északfelé, majd keletre és délkeletre húzódó ívet kapunk, amely mindenütt a miocén-tenger széleit jelöli. A hatalmas egykori tengeröböl délről északfelé mindinkább keskenyedik s a sótelepek legsűrűbben éppen az északi keskeny részben vannak. A medence déli és délkeleti részében sziklában álló sótelep nem látszik. Lehetséges, hogy nagy mélységekben itt is meg van a só, de jelenleg még sem a medence közepén, sem a déli s délkeleti szélén sótelepekről nem beszélhetünk.

Minden jel arra mutat tehát, hogy az Erdély-

részi hatalmas miocén-öbölben sótelep összefüggően aligha képződött, hanem a tenger sósvize csak a medence szélein, az elzárt öblöcskében és lagunákban száradt be.

Minthogy kálisótelepet csak ott várhatunk, ahol egyáltalában só is van, azért a céltudatos kutatások a kálisó után csakis a medence széleiről indulhatnak ki. Ezért ajánlottam már harmadéve a kolozsi elhagyott sóbányát mélyfúrásra, ami azonban nem történt meg, hanem legujabban az északnyugoti csücsökben, Dés mellett furnak. A Désakna és Szásznyires között fekvő Szentbenedek, a kálisókutatás szempontjából igen bölcsen van kiválasztva s ha ez a furás vagy 1500 méter mélységig lehatolhat, úgy igen sok rejtett viszonyt deríthet föl a kálisókutatás ügyében.

II. Petroleumkutatás szempontjából Erdélynek csakis a legkeletibb része, a Kárpátok külső zónája jöhet szóba. Mert a medence közepén bugyogó földgázok a földkerekség legtisztább metánjai; már pedig egyszermindenkorra le kell mondanunk arról az ábrándról, hogy a metánból valaha petroleum legyen. Ujabbán a lelkes kutatók nagyon sokat hivatkoznak a külföldi példákra s szinte biztosra veszik a mezőségen is a petroleumot. Ezekre a dolgokra következőket jegyzem meg. Az Erdélyrészi Harmadkori Medence egészen sajátos, különálló vidék, amelynek semmi köze Romániához, sem Galiciához, de még Németországhoz, vagy Északamerikához sem. Hiába mondják tehát az oláh, német, vagy az amerikai geológusok, hogy a Mezőségen földolajnak kell lenni,

„Palace Szálloda“

Budapest, VIII.,
Rákóczi-ut 43.

A szálloda éttermeiben estonként kolozsvári
Pongrácz Lajos hangversenyez. Elsőrendű ma-
gyar és francia konyha. Elsőrendű borok.

UNTERREINER JÁNOS volt
alsótátrafűredi vendéglős
— vezetése mellett. —

szellemes nyilatkozataikból még aligha lesz petroleum! Ha már épen külföldi példát akarunk idézni, úgy sajnos, az Erdélyrészi medence még leginkább Felső-Ausztriában levő Welsi-medencéhez hasonlít, amely mintegy ötvenszer kicsinyített mása Erdélynek. Ez a kis medence több száz furrással van feltárva, s viszonyaihoz mérten bőven adja a földigázt, de a petroleumnak nyomát sem mutatja.

Az Erdélyrészi Medence belső részeiben is vajmi kevés a remény petroleumra. A földolaj első biztos nyoma kelet felé, a Székelyudvarhely mellett elterülő Szejke-fürdő táján mutatkozik, bárha itt sincs valami nagy remény erre. Hanem igenis meg van a földolaj Csik- és Háromszék megyék keleti részein, ahol a Sósmező és Putnavölgy zónájában kellő furásokkal eredményt is érhetnek el.

III. A földigáz nagy arányokban az Erdélyrészi Medence belső részein jelentkezik, de természetesen itt sem minden helyen.

Ujabbán az a nézett kapott lábra, mintha a tudós kutatóktól kimutatott 18 antiklinális vonalak mind telve volna földigázzal, sőt a geológiában járatlan emberek az antiklinális fogalmát össze is zavadják a földigázzal.

Pedig az antiklinális nem más, mint rétegeknek boltozatszerű állása. Kisebbszerű boltozatos rétegállás, tehát antiklinális van Erdélyben száz meg száz, ellenben a földigáz már ritkább tünet. Igen sok antiklinálist láttam már, amelyben nyoma sincs a földigáznak, s viszont sok helyütt van hazánkban földigáz, ahol antiklinálist a legnagyobb jóakarattal sem tudunk kimutatni. A mélységben keletkező földigázt az arra alkalmas homokos rétegek összegyűjtik s ezekből a gáz a felszínre kerülhet nemcsak az antiklinálisok gerincén, hanem vetődések mentén is. Így a körösbányai földigáz a Fejér-Körös kis medencéjében egy elvetődött szénpalás-telepből tódult ki. Egyszóval félreértések kikerülése szempontjából hangsúlyozom, hogy az antiklinális még nem jelenti azt, hogy ott földigáz is van.

A kutató furások azt tanúsítják, hogy az Erdélyrészi Medence szélein huzódó nagy antiklinálisokban, ahol a sötömzsők vannak, kiadós földigáztelepek nincsenek. Hanem a nagyarányú földigáz-tartók a Medence tengelyében két helyen csoportosulnak és pedig egyrészt Sármás és Marosvásárhely vidékén, másrészt Dicsőszentmárton és Medgyes között. A földigáz kutatása szempontjából tehát ezeken a vidékeken kell a furásokat teljes erővel végezni. Az eddigi furások közül csak kettő a d j a

hatalmas arányokban a földigázt: a kissármási és marosugrai. Kétségtelen azonban, hogy az Erdélyi Medence belsejében hatalmas gáztartórétegeket fognak a jövő furások feltárni és pedig különösen a két Küküllő között, Felsőhajom és Magyarsáros vidékén.

*

Végezetül vessünk még egy pillantást a jövőbe. A kissármási földigáznak a fővárosba való vezetéseivel már csaknem egy év óta foglalkoznak a szakemberek. Tudvalevő az is, hogy Heltai Ferenc, a székesfővárosi gázművek igazgatója több ízben kijelentette, hogy az erdélyi földigáznak Budapestre való hozataláról csak akkor lehet szó, ha legalább 50—60 furással konstatálják a gázvonulatokat.

Erősen hiszem, hogy meg is lehet mindezt csinálni, s néhány év múlva Európa leghatalmasabb gázkutjai sorakozhatnak Erdély felső részein, amelyek nemcsak Erdélyt láthatják el olcsó erővel, hanem az egész Magyar Alföldnek s a fővárosnak is juttathatnak belőle eleget.

Sármás vidékének leendő gázkutjait az apahidamocsi országut mentén, Marosvásárhely körzetének gázait pedig az államvasutak anyagárkában minden nehézség nélkül vezethetik Kolozsvárra, s innét Nagyvárad s Szolnokon át 530 kilométeres vezetékkel a fővárosba.

Dicsőszentmárton és Medgyes vidékének leendő gázkutjait mondjuk, hogy Kiskapuson gyűjtik össze, ahonnan Tövis, Gyulafehérvár, Arad, Temesvár vonalán Szegedig, s innét Kecskeméten át szintén a fővárosig vezethetik, a 640 kilométeres vonalon.

A vázolt kettős fővezeték hossza együttesen 1170 kilométer. Ha a 35 centiméter átmérőjű csővezeték költségét kilométerenkint 60,000 koronára tesszük, úgy a két fővezeték mintegy 70 millió koronába, s mondjuk a 20 kompresszor állomással együtt, kereken nyolcvan millió koronába kerülne. Ez az amerikai arány két fővezeték ily módon nemcsak Budapestet, hanem a Nagy Magyar Alföld minden jelentősebb városát s azonkívül az államvasutak két fővonalának mintegy 200 állomását látná el olcsó erővel s állandó fűtessel és világítással.

Adja a Magyarok Istene, hogy ez minél előbb így legyen!

TURUL A LEGMEGBIZHATÓBB TÖMÍTŐLEMEZ
LEGMAGASABB NYOMÁSHOZ. KIZÁRÓLAGOS RAKTÁR:

ÁLTALÁNOS MŰSZAKI RÉSZÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, V. ZRINYI-UTCA 1. GRESHAM PALOTA

Munkások baleset- és betegségleyezéséről.

(A hazai gyáriparnak egyik illusztris vezérférfia írta lapunknak e cikket.)

Az 1907. évi XIX. törvényt az a szándék létesítette, hogy az állami életben szociális gondoskodásnak tanujele adassék s ez a legislatióban is kifejezésre jusson. Kifejezésre is jutott kétségkívül, de a nagy iparkodás akarva nem akarva magával hozta, hogy maga a mű elhamarkodott és életbelépte után nyomban olyan kardinális hibái észleltettek, amelyek az egésznek gyökeres reformját tették szükségessé.

Nem lehet elmenni szó nélkül a Gy. O. Sz. minapi közgyűlésén történtek mellett annak, aki e kérdéshez szólni akar. Oly jelentőséggel feljes felszólalás történt ott s a hazai közgazdasági élet oly előkelő tényezője részéről, hogy indítványa a legbelterjesebb figyelmére méltó mindazoknak, akiknek szava e kérdés elbírálásánál latba esik. Azon indítvánnyal kezdjük, amelyet ez a férfiú terjesztett elő, mert ez az indítvány az összes észlelt hibák orvoslásának útját jelöli meg és pedig igazán e tényeken s tapasztalatokon nyugvó exact alapossággal, hogy indítványa bátran lehetne alapja egy új törvény alkotásának.

Reminiscencia okából ám álljon itt még egyszer ez a minden figyelmet megérdemlő indítvány:

Indítvány a munkásbiztosítási törvény reformja tárgyában.

A Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségének közgyűlése a magyar ipar érdekében halaszthatatlannak tartja a munkások baleset- és betegségleyezéséről szóló 1907. évi XIX. t.-c. reformját s ezért megbízta az igazgatóságot, hogy egy törvényjavaslat-tervezetet dolgozzon ki és terjesszen föl a kereskedelemügyi m. kir. kormányhoz. A Szövetség az 1907. évi törvénynek a legfőbb hibáját az elszármított centralizációban, a bonyolult hatáskörökben s az egyes helyi és vállalati pénztárak pénzügyi autonómiájának megfojtásában látja. A közgyűlés szükségesnek tartja, hogy a kerületi és vállalati pénztárak autonómiájának kibővítésével mind-egyik pénztár önmagának takarékoskodhassék, ön-maga rendelkezehessék járulékszázalékainak megállapítása, igazgatásának költségei s az általa megtakarított összegek munkásjóléti felhasználása fölött. A vállalati pénztárak létesítése megkönnyítessék és azok közhasznu működése elősegítettessék. A balesetbiztosítás tekintetében a járadékok gyors és szakszerű elintézése érvényesüljön. Az igazgatási fórumok apasztandók, működési körük világosan körülírandó. A Szövetség az ezen alapelveken felépülő reformot sürgősnek tartja, mert a munkásbiztosítás növekvő pénzügyi és adminisztratív bonyalmai nemcsak a munkások emberbaráti ellátásának helyes keresztülvitelét veszélyeztetik, hanem mert az ipar fejlődését is határozottan gátolják.

A törvény, hogy hibás, az oly kézenfekvő valóság, hogy bizonygatni teljesen fölösleges. Nyilvánvalóvá tették azok a misériák, amik a pénztárak általános igazgatásában létesítésük óta nap-nap után — sajnos — lábrakaptak. De ettől egészen eltekintve, ez a törvény nem azért rossz, mert a pénztárakban jó adminisztrációt nem létesített egyszersmind, avagy nem adott módot jó adminisztratio létesítésére, hanem azért, mert elhibázott humanizmusból, azaz precizebben mondva elszármított humanizmusból magát a célt tévesztette szem elől, t. i. a munkásságnak olyatén

felsegélését, ami segít is, mikor a munkadónak nem árt. De ez a törvény, vagyis ma már az életbehívott különféle hivatalok, nem segít a munkáson s lehetetlen terhet ró a munkáltatóra.

Ezt a törvényt is úgy csinálták, mint minden hazai törvényt. Ha valahol kellett őrizkedni a burokratikus túltengésektől, úgy éppen ennél a tisztán szociális célzatu alkotásnál kellett volna így tenni. Ámde mi történt? Csináltak egy beláthatatlanul szövevényes hatáskörü hivatalt, úgyhogy egész bátran fel lehetne állítani egy folyton folyvást felmerülő hatáskörü összeütközések elbírálására egy külön hivatalt. Ma úgy áll a dolog, hogy homerosi béka-egér-harcot folytat egymással az „Országos Betegségleyző és Balesetbiztosítási Pénztár“; a „Kerületi Munkásbiztosító Pénztár“ és az „Állami Munkásbiztosító Hivatal“, Az egész szervezet zavaros, senki sem ismeri magát ki benne, rendkívül költséges is természetesen, hiszen a szent bürokratia szüleménye, rendeltetésének tehát meg sem felelhet, hiszen felemészti a feladata teljesíthetésére fordítandó összegeket első-sorban is a nagy s aránytalan személyzeti regie.

Ám ha pénzügyi szempontból meg is felelne hivatásának, még akkor se volna fentartható e törvény. Mi is szocialisták vagyunk a szó nemesebb értelmében. A gondolat, hogy embertársaink sorsára javítólag kell közrehatnia a munkáltató társadalomnak, legalább is átment annyira a vérünkbe, mint a fentcitatált törvény alkotóinak. Ennek világos igazolása az a rengeteg jóléti intézmény, amit minden törvényes kényszer nélkül, kizárólag humanitárius szempontoktól vezetettve, létesítettek a magyar bánya- és kohóvállalatok. Ámde, hogy e törvény, mikor ugyszólván minden terhet kizárólag a munkaadó vállára hárít, utat nyitva a paritásos érdekképviseletnek, bomlasztólag hasson a munkaadó és munkás közti viszonyra, ez a pont minden elfogulatlan szemében a mindenáron való humánuskodás gyanuját kell, hogy felkeltse. Mert mit eredményez a gyakorlatban ez a szerető gondoskodás? Azt, hogy amikor a 20. §-ban jogot ad a biztosító pénztárak közegeinek gyárvizsgálatokra, a pénztár tisztviselő-karában netán helyetfoglaló agitator jelenik meg a gyárban, akinek így szabadoság adatik zaklatásra s — ami még súlyosabb — arra is, hogy most már hivatalból izgathasson. Ennek a §-nak sérelmes volta annyira rendezeszkő, hogy multhatatlanul már csak azért is revideálandó ez a törvény.

A felmerülő hibák tömkelegét remekül értik már itt is üres burokratikus mezbe öltözötten feltálatni. Ezt az egyet nagyszerűen eltanulta ez a szociális intézmény az állami hivataloktól. A semmittevés szaporításához alig értenek jobban másutt, mint itt. Tömén-telen a papiros-munka, a sok kijelentés, bejelentés, amit ezelőtt minden felesleges szószaporítás, papiros és — risum teneatis — acta nélkül elvégeztek a társulati kezelésű vállalati beteg- és baleset-pénztárak. Ez emészti fel a jövedelem tetemesebb részét s már csak ez okból is feltétlenül decentralizálni kell a pénztárakat, nem szólva arról, hogy nem fognak ezentul kacajtkeltő verekedést rendezni egymás között a tekintetben, kinek hatáskörébe tartozik ez, vagy az az ügy, mikor itt az a fő, hogy minden a lehető legzárosabb határidő alatt elintéződjék, mielőbb gyógy-szerhez jusson a beteg, végkielégítéshez az özvegy.

Ad vocem végkielégítés. Hát helyesen alkalmazott elv az, hogy egy jótékonyági célzatu intézménynél bármely tag a többi rovására jusson anyagi

előnyökhöz?.. ami egyébként állandó gyakorlat mostanában. Távoll áll tőlünk tudatosságot feltételezni ennek gyakorlásában. Azonban az állami hivatal természetében rejlik, hogy nem képes kellő ellenőrzést kifejezni, ami viszont a magán-intézménynél egészen természetes. Pl. ki törődik ma azzal, hogyha tőkében történik a kártalanítás, férjhez megy-e az özvegy újból?.. Bizonyos, hogy megcselekszi és senkinek se fáj, hogy valaki a többi rovására anyagi előnyhöz jutott. Vagy ha megsérült egy munkás, tőkével kártalanították őt is és ő egyszerre csak más alkalmat foglalkozást vállal?.

Viszont, ha életjáradékkal elégitik ki a munkást, a figyelmes szemlélő játszva megállapíthatja, hogy ez a törvény valósággal alamizna-törvény. 1909-ben 5000 járadékos évente átlag 176 korona járadékot élvezett, havonként tehát 15 koronát, ami mindennek inkább mondható, mint tisztességes nyugbérnek. Ha ez volt a törvény által célzott nagy jótétemény, akkor igazán sürgős szükség van a módosítására, mert ez valóságos tengődést jelent a mai súlyos megélhetési viszonyok és általános drágaságnak közepette.

*

Látnivaló tehát ezekből, hogy az 1907. évi XIX. t.-c. nemcsak a munkaadókat nem elégit ki, hanem amit jogosan lehetett volna következtetni, a munkásokat sem. Ez a törvény centralizálta az egész baleset- és betegsegélyezést, noha a józan ész szerint is e téren csakis a decentralizáció az okos, vagyis a helyi és vállalati pénztárak mennél tágabb autonómiaja, pénzügyi önállósága s nem ezen pénzügyi önállóság megfojtása.

Ellenőrzésre természetesen szükség van. Nincs senki az ország számbavehető közigazdái között, vagy akár a gyáriparosok közt is, aki olyan vállalati pénztárra gondolna, mely ki lenne vonva az állam beható ellenőrzése alól. Ámde — mikor helyes elvül ismerjük el a pénztárak teljes decentralizációja alapján a baleset- s betegsegélyző törvény rekonstrukcióját — szükséges, hogy az „Országos Balesetbiztosító Pénztár“ megszüntetessék, viszont az összes helyi s vállalati pénztárak az „Állami Munkásbiztosító Hivatal“ felügyelete alá helyeztessenek.

De még így is csak félmunkát végeznénk. A betegsegélyezés szempontjából

1. Teljes autonomia adandó a kerületi munkásbiztosító pénztáraknak.

2. Meg kell engedni, hogy olyan vállalat, melynek legalább 300 alkalmazottja van, létesíthessen mindek további nélkül teljes autonómiával felruházott vállalati munkásbetegsegélyző-pénztárt.

A balesetbiztosítás szempontjából:

1. Osztrák mintákra létesíthessék egy Országos Balesetbiztosító Intézetet.

2. Minden iparvállalat, mely legalább 500 alkalmazottat foglalkoztat, facultative létesíthessen teljes autonómiával felruházott Vállalati Balesetbiztosító Intézetet.

És feltétlenül kívánatos, hogy mind a betegsegélyző, mind pedig a balesetbiztosító vállalati pénztárak pénzalapjukat maguk kezelhessék.

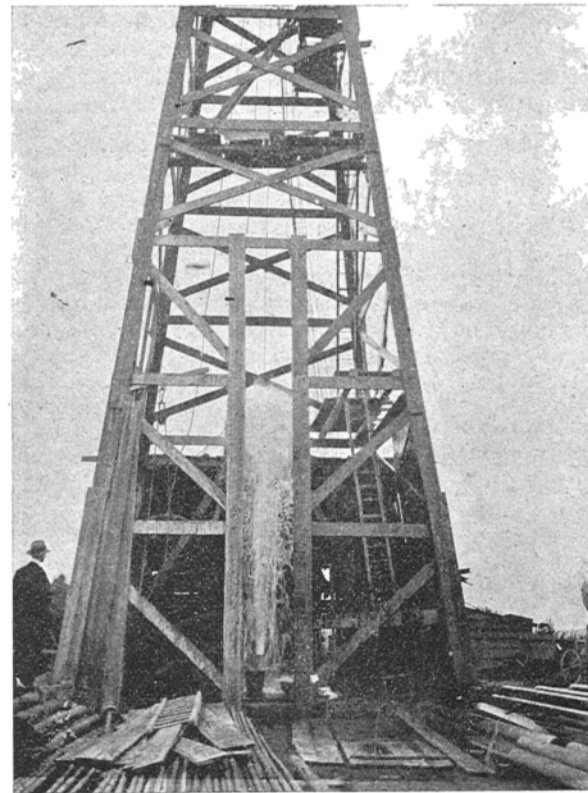
*

Ez által elértük azt, ami éppen ezeknél az intézményeknél az első feltétel: az olcsó kezelést.

Elértük másrészt azt, hogy a munkaadó és munkás közti békés viszonyt legalább hivatalból nem fogják többé háborítani, sőt mód és alkalom került a munkaadónak és munkásnak arra, hogy egy nemes célzatu intézmény fellendítésére békésen együttműködjhassanak. És ami a legfőbb talán: a segély így valóban gyors lesz.

Időszaki forrás.

A salgótarjáni kőszénbánya r.-t. Losonc vidékén mélyfurásokkal szénkutatásokat végez, melyek legutóbbika egy igen érdekes geológiai meglepetéssel szolgált. Losonc környékén a fővonalról keletre igen nagy kiterjedésben található a schlier-réteg, mely a nógrádi szénmedencének jellemző fedőkőzete. Ezen schlier-rétegben telepítették a legutóbbi mélyfurást Ipolynyitra község határában. Az 520 méteres furólyuk állandóan egynemű réteget harántolt át, ami

A kitorés kezdete.

ugyan feltűnő volt a társulat szakközegei előtt, tudván, hogy a schlier-réteg a nógrádi medencében maximum 200—300 méter vastagságu, ennek dacára a furást folytatták és az 520-ik méter körül egy időszakos vizkitorést kaptak, mely hasonló a Kassa melletti Ránk-Herlányi időszakos forráshoz. A furás most már 6 hete szünetel. Az első napokban a vizkitorés 5—6

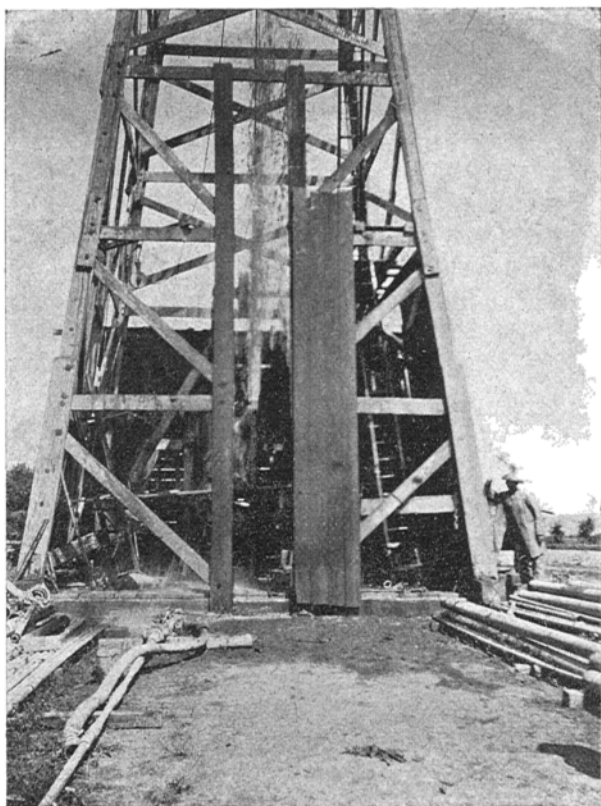
Eredeti FREDIT CSAPÁGYFÉMEKET minden célnak megfelelő minőségekben gyárt kizárólag az:

**ÁLTALÁNOS MŰSZAKI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, V. ZRINYI-UTCA 1. GRESHAM PALOTA.**

percig tartott; utána 1—1½ órai szünet következett. Jelenleg a kitörések időtartama ugyancsak 5—6 perc, a szünetek azonban már csak 5—6 percig tartanak. A kitörés anyaga gáz (szénsav) és víz, magassága a furólyuk felett 30—35 méter. Miután a furólyuk 520 méter mély, a kitöréshez cca 55 atmoszféra szükséges.

Ezen időszakos forrás magyarázata a következő: A furás helyén erőzavargások voltak (vetődés, gyűrődés), ennek következménye a rétegek erős (80 - 85°)

Kitörés közben.

dőlése. Ez magyarázza meg azt, hogy a furás állandóan a schlier-rétegben haladt. Az ilyen zavargások mentén a furások gyakran gázmedencéket (szénsav, metán) ütnek meg. A jelen esetben a furás előbb egy vizet, utána pedig egy gázmedencét harántolt át. A gáz szénsav, melyet a víz absorbeál; bizonyos telítés után a víz oly feszültséggel 55 atm. bír, hogy explodál. Az explózió utáni szünet addig tart, amíg a víz a kellő feszültséget újból el nem éri.

Salgótarján, 1911. június 17.

Gerő Nándor, bányaigazgató.

A barnaszén felhasználása gázmotorok üzemére.

Az elmúlt évtized elején ipari életünkben a tüzelőanyagok minél jobban való kihasználását célzó törekvések között legjelentősebbek voltak azok a kísérletek, amelyek hazai barnaszeneinknek gázgépek üzeméhez való gáztermelés céljaira való felhasználását igyekeztek lehetővé tenni. Több ismert nevű gépgyárunk foglalkozott behatóan ezzel a problémával s annak idején igazán nagy érdeklődéssel és reményekkel eltelten néztünk a jövő fejleményei elé. Meg voltunk győződve, hogy hazai szeneink értékesítése és kihasználása, valamint hazai iparunk önállósodása szempontjából ez a teljesen speciális magyar kérdés szélesebb körökben fog érdeklődést és figyelmet kelteni s közös együttműködésre fogja összehozni az összes érdekelt tényezőket. Nézzük meg közelebbről, miben is állottak ezek a kísérletek s miben állott ezek jelentősége.

A múlt század utolsó évtizedének ipari fejleményei között a gázgenerátorral kapcsolatos gázgépeknek az ipari életben való mindinkább nagyobb térfoglalása a legfigyelemreméltóbb jelenség. Akkor kezdődött meg a gázgép és a gőzgép harca, amely bevezetője lett a fillérek és tizedfillérek harcának s megindítója egy nemes versenynek, amelynek akkor még nem is remélt, ma megcsodált eredményeket ért el a hőerőgépek fejlesztésében ez a vállvetett küzdelem. A jelen század első éveiben a szivógázgenerátoros motorok megjelenése egyenesen forradalmat idéz elő az ipari világban. Az egyszerű kezelhetőség, nyugodt üzem, a csekély tüzelőanyag fogyasztás, mint e rendszer kiváló előnyei törnek annak számára utat s már egyesek az öreg gőzgép felett meghuzzák a halálharangot. Hihetetlen arányokban terjed a szivógázmotor. A versengés megindult s az eddig még igen szerény határok között mozgó igyekezet a tüzelőanyagokat minél jobban értékesíteni és kihasználni, széles mederbe terelődve éles küzdelemmé növekszik s a nap-nap után elért fényes eredmények csak további tökéletesítésre ösztökélik a gépszerkesztőket. Ez időben jelenik meg a piacon a Diesel-motor, amely egy csapásra magával ragadja a vezetést s amelylyel szemben csak most indul meg igazán a küzdelem.

A szivógázmotor magától kínálkozott arra, hogy a midőn a csekélyebb hőértékű tüzelőanyagok értékesítésének kérdése nyomult előtérbe, mint igen gazdaságosan működő erőgép, felhasználtassék erre a célra. A külföldön, különösen Francia- és Németországban nem hiányoztak ezek a kísérletek s eredményeket is voltak képesek e téren felmutatni már a most mult évtized elején. A barnaszének különösen a csekélyebb értékű bar-

SZIVATTYUKAT és MÉRLEGEKET
GARVENSWERKE **WIEN, II., HANDELSQUAI 130.**

gyárt mint különleges-
 séget és legnagyobb rak-
 tárt tart épület- és dia-
 phragma - szivattyukban

(B. 96/443. 46.)

Arjegyzék ingyen és bérmentve.

naszenek felhasználása, motorikus célokra alkalmas gáz termelésére való fordítása volt e kísérletek főcélja. A német barnaszennel annyira eredményesek voltak ezek a kísérletek, hogy barnaszénbrikettből sikerült motorhajtásra alkalmas gázt előállítani.

Az addig, a szivógázmotorokhoz használt tüzelőanyagok, antracit és kokszt bitumenmentes szinfafták voltak, amelyek kátránymentes és csekély mértékű mósással megtisztítható gázt szolgáltatottak s igen egyszerű szerkezetekben voltak elgázíthatók. A barnaszennel ellenben erős bitumentartalmúak s az elgázításnál kátrányt adnak, amit a gázból igen nehéz eltávolítani s ami, ha benne marad, a gázmotor hengerébe jutva, annak üzemi megnehezíti s jóformán lehetetlenné teszi. Az volt tehát a feladat oly szerkezeteket készíteni, oly gáztermelőket építeni, amelyekben kátránymentes gázt lehet előállítani. Meg lehet kerülni a kátrányozta nehézségeket olyképp, hogy a kátrányt egyszerűen kimossuk a gázból. Ez a mód lehet kényelmes, de nem gazdaságos, mivel a hatásos kimosás egyrészt költséges, másrészt nem gazdaságos, mivel a tüzelőanyag hőfejlesztő alkatrészei közül a legtartalmasabbat egyszerűen felhasználatlanul kiküszöböljük a gáztermelésből.

A kátránymentes gáz termelése bitumentartalmú tüzelőanyagokból csak olyképp lehetséges, hogy a tüzelőanyagból a kátrányt szárazdestillatio útján eltávolítjuk s a képződött kátránygőzöket megbontjuk, permanensgázokká alakítjuk át. Eltekintek itt azon kísérletektől, amelyek a fentvázolt folyamat egyes fázisait külön-külön készülékekben igyekeztek elvégezni, mivel e módszerek igen költséges berendezéssel dolgoznak s az üzemük igen nehézkesen alakul. Főfeltétel és a cél az, hogy egy generatorban menjen végbe ez a fentemlített folyamat. A több-kevesebb eredményt felmutató generator-rendszerek általában azon elv szerint dolgoznak, hogy a tüzelőanyagot a generator önmelege, vagy a tüzelőanyag egy részének elégetése által termelt meleg révén szárazon destillálják, a kátránygőzöket pedig a generator izzó szénrétegen átvezetve megbontják. Az egész szerkezetek ennek az elvnek a keresztülvitelében különböznek egymástól, de alapjában véve megegyeznek. Vannak oly szerkezetek is, amelyek az izzó szénrétegbe való vezetés előtt, levegő hozzávezetésével a kátránygőzöket elégetik, ami a megbontás szempontjából mindenesetre előnyös. Mindegyik szerkezet azonban általában azon hibában szenved, hogy helyes működésük előfeltételeinek önmagukban kell meglenniök, illetve, hogy a generatoroknak egy bizonyos meghatározott állapotban kell lenniök, hogy ez előfeltételek adva legyenek. A száraz destillálásnak oly mértékben kell végbemennie mielőtt a szén elgázításra kerülne, hogy abból tényleg eltávozott legyen minden kátrányrész. E feltételnek a generator helyes szerkesztésével eleget lehet tenni ugyan, de csak hosszas próbákkal állapíthatók meg a helyes méretek. A kátránygőzök megbontására az izzórétegen való átvezetés van hivatva, ha azonban az izzóréteg hőmérséke

900—1000° C-on alul van, a megbontás nem tökéletes.

Mindezeket szemelött tartva, az eddig ismert szerkezetek legnagyobbbrésze megközelíti ugyan a célt s ha a generator stationár állapotában meg is maradhat, azaz ha teljesen és állandóan vétetik igénybe, igen tiszta gázt szolgáltat, de a változó terhelés, illetve a nagy határok között tartósabban változó igénybevétel mellett, ott, ahol a megkívánt stationár állapot nem biztosítható, a megfelelő működés, a kátránymentes gáz termelése már nagyon kérdéssé válik.

Hazánkban a Gálócsy-Terényi, Luther, a Deutzi és a Körting-féle szerkezetek szerepeltek a versenyben, tudtommal azonban nagyobb egységekben és állandó üzemben csak a Deutzi-motorgyár szerkezetei nyertek alkalmazást. A bányászati és kohászati egyet közgyűlésének a Weiss Manfréd csepeli gyárába kiránduló tagjai ott egy 6 drb. egyenkint 350 Pf. teljesítményű ilyen generatorból álló telepet tekinthetnek meg, amire felhívjuk az érdeklődők figyelmét.

Az első próbálkozások eredménye 690—720 gramm fogyasztás volt 5200 kalóriás taitai szénből egy tényleges lóerőóra termelésére, ami tekintettel az első próbára, igen szépnek mondható.

Azonban itt megállott további fejlődésében az egész mozgalom. A generatorok üzeme még némi javítást, fejlesztést igényelt, de ez nem történt meg.

Mi volt ennek a mindenképp kárhóztatandó és sajnálatos megállásnak az oka? Mondhatnám, a mi iparunk tökeszegény volta, amely kísérletezésekre akkor nem áldozhatott, amikor a szomszéd testvér-állam iparának öldöklő versenyével kellett és kell még ma is élet-halál harcot folytatnia. De nem nyújtanék teljes képet, ha csak erről az oldalról világítanám meg a dolgot. Ebben a megakadásban legnagyobb részt közbejárt az a nemtörődömség és érdeklődéstelenség, ami ezeknek a kísérleteknek azonnal osztályrészül jutott, amint nem a legfényesebb eredményekről számoltak be a tudósítások. Azt hitte itt mindenki, szokásos és ismert, magyar lelkesedéssel, hogy egyszerre lesz valami nagyszerű dolog, ami azonnal ölünkbe hullatja értékes gyümölcseit. Ez nem következvén be teljesen így, oda volt az érdeklődés, oda volt a lelkesedés, mint igen sok más dolgunkban.

Véleményem szerint a nagy bányavállalatok lettek volna elsősorban hivatva arra, hogy ezeket a kísérleteket támogassák. Hogy ez nem történt meg, annak megokolására igen sokat lehetne felhozni. De tény az, hogy ez a kérdés nem lehet szénbányáinkra nézve közömbös, különösen ma nem, amikor a szén gazdaságos kihasználásának kérdése köztudattá lett s amikor az utolsó molnár is teljesen tisztában van azzal, hogy a szénnek takarékoskodnia kell, ha existálni akar.

Mindehhez hozzájárul a nyersolajmotorok s különösen a Diesel-motorok térfoglalása, amely körülmény még inkább arra kell, hogy indítsa minden érdekeltet, hogy szeneink jobb kihasználását célzó törekvéseket

KENŐANYAGOK, TISZTÍTÓANYAGOK, BŐR-BALATA-
TEVESZŐR - GÉPSZJAK ELSŐRENDŰ MINŐSÉGEK BEN:

ÁLTALÁNOS MŰSZAKI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, V. ZRINYI-UTCA 1. GRESHAM PALOTA.

kellő támogatásban és figyelemben részesítsék. A Diesel szabadalom megszűnése óta gombamódra szaporodnak a Diesel-motoros telepek s ha ma még nem, pár év múlva már érezni fogják szénbányáink ennek a hatását. A barnaszéngázmotorok ma még nehéz felvenni a versenyt a Diesel-motorral, de épp ez legyen a sarkaló és ösztökélő körülmény, amely a tettek mezejére indítsa a most tétlenül pihenőket.

Amikor a vegyészeti ipar fejlődésében ma már annyira jutott, hogy a barnaszéngáztermelés melléktermékeit gazdaságosan feldolgozni, értékesíteni tudja, amikor e melléktermékek óriási értéket képviselnek: adva van a mód és alkalom, mint lehet a barnaszéngázmotorral a versenyt a Diesel-géppel szemben felvenni és megállani. A bányák hulladékszepe ma alkalmas tüzelőanyagává lesz, ha a melléktermékek értékesítésére dolgozunk s hihetetlen olcsón kapunk gázt erőgépeink hajtására. Magától értetődik, hogy e módon csak nagy telepeken lehet eredményeket elérni, de épp itt kell a teret már eleve biztosítani, mivel a Diesel-gép itt fogja a közeljövőben legnagyobb hódításait tenni, itt, ahol a szénüzem még erős, bevehetetlen várban érzi magát s ha ma ezt elmulasztjuk megtenni, a most folyó évtized elmúltával ugyanazt fogjuk látni, a nagy üzemekben, mint ma kis üzemeknél. Még ma nem érzi meg hazai szénbányászatunk a kis üzemekben való veszteséget, mert a nagy erőközpontok létesülése bő kárpótlást nyújtott a veszteség fejébe. De a nyersolaj-

gép versenye ma már a nagy egységekben folyik s ott már nehéz lesz más téren kárpótlást találni. Ha talán mást nem is, de bizonyára az áraknak nagymértékű lerontását fogja ez a verseny eredményezni.

Én azt hiszem, hogy a közel jövő magától fogja odairányítani fejlődésünket, hogy e téren megfognak történni a kezdeményező lépések.

Hazai szénbányavállalataink vezetői sokszor adták előrelátásuknak fényes bizonyítékát.

Amidőn most felhívom figyelmüket a fentiekben ismertetett kérdésre, nem tudom eléggé hangsúlyozni, méltassák azt kellőleg s ne mulasztják el a jelenben megtenni azt, amit a jövőben pótolni igen nehéz, vagy talán már lehetetlen lesz.

A magyar barnaszénnek motorikus célokra való felhasználásának kérdését a verseny újból a felszínre veti s ez onnan letűnni csak akkor fog, ha a teljes kiállításalanság bebizonyosodása állná útját megoldásának. Ez azonban nem következhetik be, nem szabad bekövetkeznie, bizunk szakembereink tudásában, az érdekeltek áldozatkészségében és helyes előrelátásában, hogy e kérdést felszínen fogják tartani s megtesznek minden lehetőt annak kellő megoldására, amit tőlük a kérdés fontossága, a saját érdekük és a hazai ipar jövőjéé önálló fejlődésének biztosítása megkíván.

Zsiros Károly
okl. gépészmérnök.

Kohászati találmányok.

Folyós salak porlasztása.

A folyós salaknak szilárd alakba való átvitelére eddig ismert porlasztó berendezések többféle hátránnyal bírnak. Valamennyi szilárd, hűtött falakkal van ellátva, amelyekre a porított salak rádobatik. Ezen falakra, különösen ha nagyobb mennyiségű salaknak állandó üzemből való porlasztásáról van szó, dacára a falak hűtésének, a salak erősen rájuk tapad, mert a salakszemcsék még olyan forróak maradnak, hogy a falakon nagyrészt újra összesülhetnek, ott csomókat képeznek és mint ilyenek csak akkor esnek le, ha már nagyobb súlyt értek el. A végtermék tehát egyenetlenül hűtött, részben még izzó salak, melynél a darabok nagysága a homokszemtől egészen nagy csomókig váltakoznak.

A jelen találmány tárgya olyan berendezés folyós salak porlasztására, amelynél az említett hátrányokat elkerüljük és amely különösen nagy- és állandó üzemből alkalmas. Ezen berendezés a találmány értelmében akképpen van kiképezve, hogy a porlasztás száraz uton megy végbe és emellett a salak olyan kicsi, laza homokszemek alakjára hozatik, amelyek annyira hűtöt-

tek és szárazak, hogy közvetlenül további földolgozásnak, pl. cementgyártási célokra alávethetők.

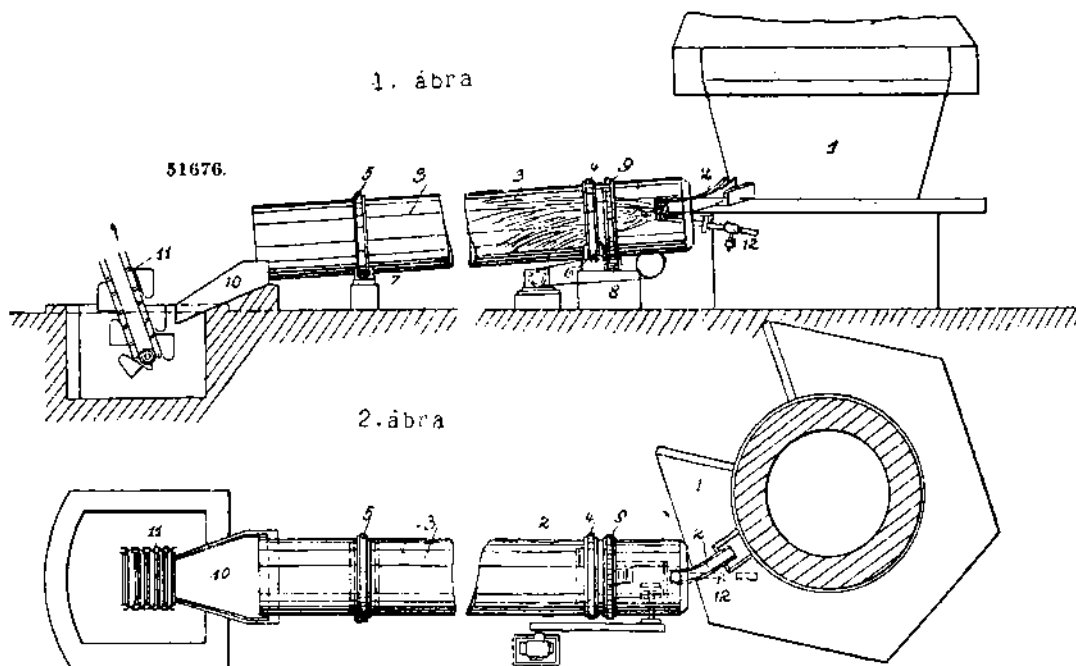
A rajzokon a találmány tárgyát tevő berendezésnek egy foganatosítási alakja van példaképpen föltüntetve, az

1. ábra a berendezés oldalnézete, összekötésben egy olvasztó kemencével, a
2. ábra ugyanannak alaprajza, míg a
3. ábra az alkalmazandó porlasztókészülék részben metszetben mutatja.

(1) egy olvasztókemencének alsó része, amelyhez a (2) salakcsatorna csatlakozik, amely utóbbi mellső végével a (3) hűtő- és szállítódobba torkollik. A (3) dob a (4, 5) gyűrűk révén a (6, 7) görgős csapágyakra van ágyazva, amelyekben foroghat. A dob forgását az alkalmas módon hajtott (8) homlokkeréktől kapja, amely a (3) dobon elrendezett (9) fogaskoszorúval áll kapcsolatban. A (3) dobnak a (2) salakcsatornától elfordított végén (10) lefolyási csatorna, ez utóbbi előtt pedig (11) elevátor van elrendezve. A (3) dobból kilépő porlasztott és a (10) lefolyási csatornán csuszó salak a (11) elevátor merítőkanaiba lép át és innét egy gyűjtőhelyre vezetetik.

Közvetlenül a (2) salakcsatorna alatt van elrendezve a (12) porlasztókészülék, amely egy vezetékkel áll összeköttetésben, amelyből levegő, gőz vagy mind a kettő nyomás alatt a porlasztókészülékbe lép. A porlasztókészülék, amint a 3. ábrából látható, áll a (13) csőből, amely (2) salakcsatorna felé fordított végén a

A berendezés működési módja minden további nélkül megérthető. A (12) porlasztókészüléket kiömlési fuvókájával a (2) salakcsatorna nyílása felé irányítjuk. A levegő, gőz vagy mind a kettő tehát a (2) csatornából lefolyó folyós salakba áramlik és ezt az 1. ábrában jelzett módon szétporlasztja. A porlasztott

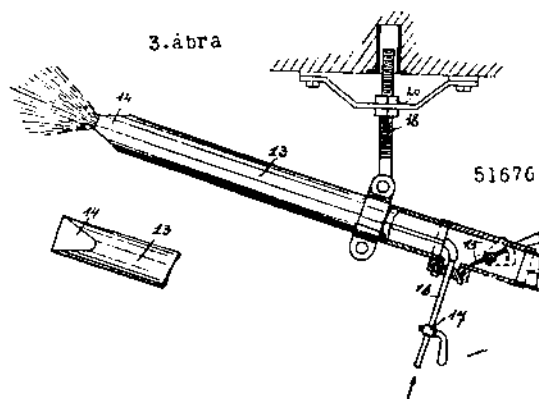
(14) fuvókába megy át. A (13) cső alsó végében (15) fojtószelep van alkalmazva, amely a (14) fuvókához áramló közeg (levegő, gőz vagy a kettő elegye) be-, illetve leállítására, illetve szabályozására szolgál. A (15) fojtószelep előtt (16) csövecske van a (13) csőbe bevezetve, amely nyílásával a (14) fuvóka felé van fordítva és valamely folyadék bevezetésére szolgál. Ezen (16) csövecske (17) csappal van ellátva, amely a folyadék belépésének be-, illetve leállítására, illetve szabályozására szolgál.

A porlasztókészülék a (18) tartócsapszög és ezen utóbbival csuklósan összekötött és a (13) cső köré helyezett (19) gyűrű révén pontos beállítás céljából akképen van a (13) csőre fölakasztva, hogy oldalt, valamint függőleges irányban könnyen állítható.

Avégből, hogy a porlasztókészüléket magassági irányában is beállíthassuk, a (18) csapszög csavar-menettel van ellátva, amelylyel az a két (20) ellen-csavartokban mozog.

finom szemcsés salak a rézsut elrendezett (3) dob forgása folytán bejut a (10) lefolyócsatornába és innét a (11) elevátorba.

Szükség esetén a (3) dob vízzel állandóan hűthető.

Festékek
és
lakkok

(B. 2139420. 52 II)

megbízható, szolid és olcsó beszerzési forrás a
Krayer E. és Társa Budapest

festék-, kence- és lakkgyára * os. és kir. udvari szállítók.
Főraktár és iroda: Ó cs. és kir. Fensége, József főherceg udv. szállítója. A m. királyi államvasutak, állami gép- és vasgyárak, az összes waggongyárak, Budapest főváros szállítói.

V. Váci-ut 34.
„Krayer festékudvar“.

RUGGYANTAÁRUKAT, ASZESZTÁRUKAT, SZÁRAZ és ZSIROS
TÖMITÉSEKET LEGMEGBÍZHATÓBB MINŐSÉGEKBE SZÁLLIT AZ:

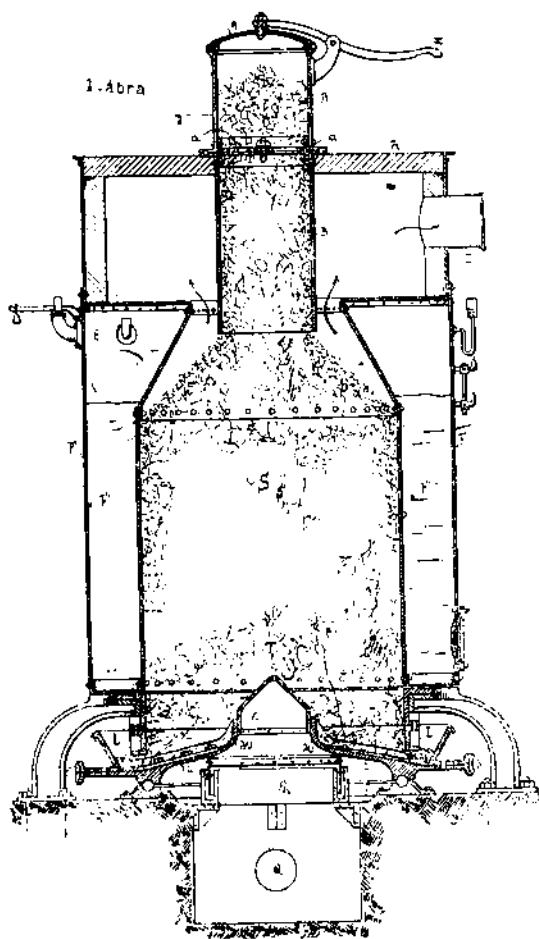
ÁLTALÁNOS MŰSZAKI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, V. ZRINYI-UTCA 1. GRESHAM PALOTA.

Barnaszemek és lignitek gázosítása.

A jelen találmány tárgya barnaszemek és lignitek gázosítására szolgáló eljárás és a berendezés eszközölt ujitásokra vonatkozik.

Az ujitások egyrészt a gázfejlesztésnél keletkező szabad hő gazdaságos kihasználására, másrészt a salak leválasztására és kiszállítására és a szénadagoló berendezésre vonatkoznak. Ismeretes, hogy a gázfejlesztőben termelt hő a frissen adagolt szén izzítására, a hamu és a fejlesztett gáz fölhevítésére, azonfölül a vízzel hűtött generátoroknál a hűtővíz fölmelegítésére használtatik el. Tüzelés technikai szempontból eddigelé a hőmennyiségnek az a része, amely a hűtővíz fölmelegítését végzi, legnagyobb részt elveszettnek tekintendő, mert a hűtővíz fölmelegedése folytán olyan nagy mennyiségű meleg víz keletkezik, melynek már kis része elegendő a gyakorlatban a kazántápvíz-szükséglet fedezésére.

A jelen találmány szerint a gázfejlesztésnél keletkező szabad hő teljes kihasználása céljából a gázfejlesztő hűtőköpenye gőzkazán gyanánt van kiké-

pezve, miáltal módunkban van a szén elgázosításánál rendelkezésre álló hőfőlössleggel közvetlenül magasnyomású gőzt fejleszteni.

A hőközlés szempontjából fontos, hogy a szén egész tömege egyenletes és állandó sebességgel haladjon keresztül a gázfejlesztőn, ami az automatikus hamu-, illetve salaktakarítást teszi szükségessé. E célból a jelen találmány további ujitását az képezi, hogy eltérőleg az eddig ismert berendezésektől, a generátort alul elzáró, forgó fenéktányér ivalaku metsző és

szállító bordákkal van ellátva, amelyek a salakot forgás közben mechanikailag leválasztják és a generátor belső teréből a fenéktányér külső kerületére szorítják, ahonnan az ismert módon eltávolíttatik.

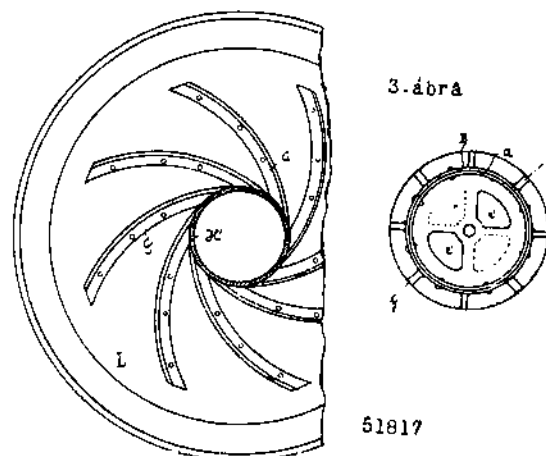
Az 1. ábra a találmány szerinti ujitásokkal ellátott gázfejlesztő hosszkeresztmetszete, a

2. ábra a salak leválasztására és kiszorítására szolgáló fenéktányér fölülnézete, a

3. ábra az adagolótartány vízszintes metszete az 1. ábra y—y vonala szerint.

Ezen új berendezésű gázfejlesztőnél az (L) forgó fenéktányér, mely a salak és hamu leválasztására és kiszorítására szolgál ivalaku (G) metsző és szállító bordákkal van ellátva, amelyek rácsrudak és salakkocsi munkáját végzik.

A vízzel hűtött kettős falu henger, amint már említettük, a jelen találmány szerint a tetszés szerinti, ismert berendezésű (F) álló gőzkazánra van kiképezve, melynek (F') a víztere és (E) a gőztere. Ezen (F) gőzkazán alakja célszerűen akképen alkalmazkodik a (A) adagoló tartányhoz és (B') adagoló hengerhez, hogy a

külön centrális gázvezető feleslegessé válik és a gáz a (B') adagoló henger és az (F) gőzkazán közötti szabad nyíláson a nyíl irányában (1. ábra) a (H) gázterbe jut és innét a (D) csövön át elvezethető.

A (B, B') adagoló készülék és az (F) gőzkazán viszonylagos elhelyezése és átalakítása akképen van megválasztva (1. ábra), hogy a szén a gázfejlesztő (S) terében úgy helyezkedik el, hogy az izzószén a gőzkazánnak csakis fűtőfelületével érintkezik, tehát az érintkezési felületnek felső határvonala a gőzkazán vízszíne alatt van.

A találmány további ujitása a szénadagoló berendezésre vonatkozik. A szénadagolása a (B) táptartány utján történik, amely a (B') adagoló hengert folytonosan táplálja, mely utóbbi az (a) felületzár által van a (B) adagoló tartány belső terétől gázmentesen elzárva. Az adagolásnál az (A) födelet (x) emeltyű segítségével föl-emeljük és a (B) tartányt szénrel megtöltjük. Megtöltés után a födelet visszatesszük és a felső tartányt 90°-al elfordítjuk, miáltal az (e') és (e'') nyílások egymás fölé kerülnek és a szén keresztülhullhat a (B') adagoló henger belső terébe.

Az (F) gőzkazánban keletkező magasnyomású gőzt ismert módon elvezetjük és tetszés szerint fölhasználjuk.

Megjegyezzük végül, hogy ezen eljárás Koller Károly kohómérnök találmánya.

A Ganz-féle Villamossági R.-T. Budapesten.

II., Lövház-utca 39. sz.

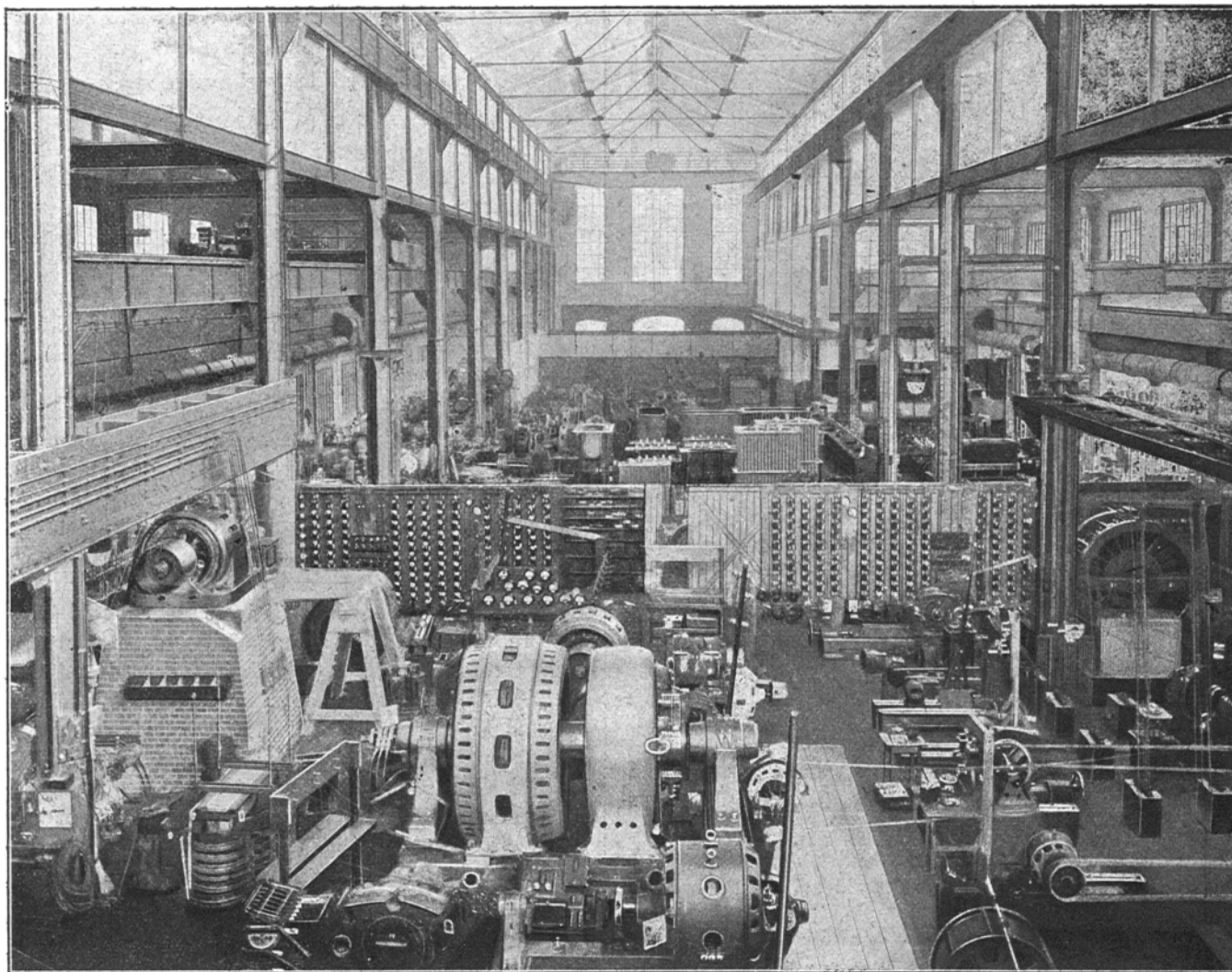
Országunknak ezen egyetlen nagyszabású elektromos iparvállalata 1878-ban keletkezett, mint a Ganz és Társa cég villamos osztálya. Az osztály az akkor még csecsemőkorát élő elektromos iparral együtt fejlődött. Kezdetben szerény műhelyei hamarosan szűkeknek bizonyultak. Év-ről-évre bővülve az anyavállalat végre az 1895. évben nagyszabású modern új gyárban helyezte el az elektromos osztályt. A fejlődés új mozzanatát jelzi az 1906-i év. Ez évben alakult meg mint önálló cég a Ganz-féle Villamossági R.-T. Az átszervezés után nemsokára feltűnt az elhatározás életrevalósága. A folytonosan szaporodó megrendelések a műhelyek bővítését vonták maguk után. A cég fémöntő, majd vasöntő műhelyt épít, berendezkedik turbógenerátorok, vasuti felszerelések, kismotorok, műszerek és egyáltalában tömegcikkek gyártására. Jelenleg is az egyre növekvő nagyszabású főleg külföldi meg-

rendelések folytán a gyár úgy műhelyeit, mint irodáit igen nagy mértékben kénytelen meg bővíteni.

Az új műhelyek megépítése után a gyár jelenlegi termelőképessége meg fog kétszereződni.

A társaság ausztriai érdekeinek ápolására 1907-ben megalapítja az Österreichische Ganzsche El. Gesellschaftot, 1908-ban olasz üzleteinek fejlesztésére a Societa Italiana Ganz di Eletricita céget. A Ganz-féle Villamossági r.-t.-nak számos külföldi irodája van es képviselői kiterjednek Kelet-Indiára, Japánra, Afrika, Ausztrália és Délamerikára: ugyszólván az egész világra.

Saját gyárában és vidéki üzemeiben a cég 2600 munkást és mintegy 625 tisztviselőt foglalkoztat, úgy hogy összesen mintegy 3225 alkalmazott és munkásnak nyújt megélhetést.

A próbaterem, mögötte a tekercselő és a transformator-műhely.

A Ganz-féle villamossági r.-t. gyártelepe.

A részvénytársaság jelenlegi gyártelepe a főváros budai részén van elhelyezve. A rózsadomb rézmáli katlanába a II. ker. Lövdház-utca 39 számú telektömb magában foglalja a gyár műhelytelepeit, öntőműhelyeit, raktárhelyiségeit a műszaki irodák és az igazgatóság központi épületét, végül egynehány főtisztviselő és a munkások lakóházait.

A telep terjedelme 3740 négyszögöl. A jelenlegi folyó építkezési munkálatok befejezte után a gyár a következő műhelynek és melléképületek felett fog rendelkezni.

- a) Öntőde.
 - 1. Vasöntőde.
 - 2. Fémöntőde.
- b) Mechanikai nagyműhelyek.
 - 1. Három nagycsarnok, kettő, három hajóval egy (építés alatt) 4 hajóval.
 - 2. Mintaasztalos műhely és mintaraktár.
 - 3. Szigetelő anyaggyár,
 - 4. Melléképületek. Administrációs épület.
- c) Gépház.
 - 1. Kazánház és szénraktár.
 - 2. Gépház 3200 HP. teljesítményre.
- d) Raktárak.
 - 1. Lemezraktár.
 - 2. Félkészraktár.
 - 3. Gépraktár.
- e) Próbaterem és kísérleti helyiségek.

f) Orvosi Ambulatorium.

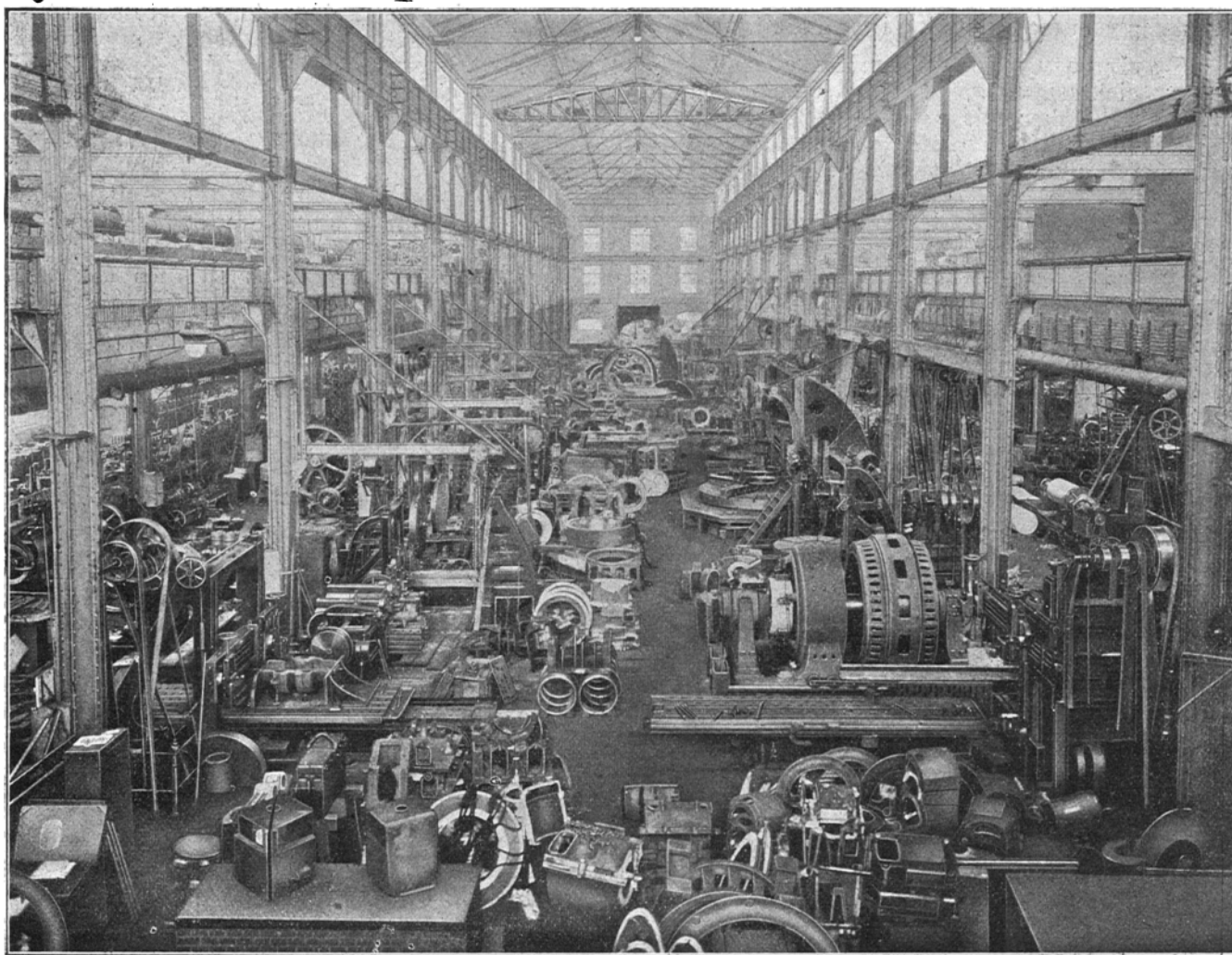
Az építkezések befejezte után a gyár a következő részekre fog oszlni:

1. Öntőde.
2. Szigetelési anyaggyár.
3. Mechanikai és tekerceselő műhelyek.
4. Kismotorgyár.
5. Közepes és nagy gépek gyára.
6. Transformátor gyár.
7. Turbógenerátor gyár.
8. Vasutmotorok gyára.
9. Műszergyár.

A z ö n t ő m ű h e l y .

A gyár a saját vasöntődjében a kis motorgyártáshoz és a műszergyártáshoz szükséges kis öntvényeket önti.

Az acélöntvényeket, valamint a nagysúlyú vasöntvényeket részben az anyavállalat, részben a magyar kohó és acélgyárak öntődei öntik. A gyár saját fémöntődjé a műhelyek kitűnő elektrolitikus rézhulladékait dolgozza fel. Az öntőde mindennemű fémöntésre be van rendezve és a cég ebbeli szükségleteinek fedezésére szolgál. A cég fémöntődjé kitűnik különleges, igen nagy szilárdságú és rugalmasságú bronz, valamint hőlyagmentes vörösréz öntvényeivel. A fémöntőde önti a kis motorok bronzcsapágyait, a nagy motorok fehérfém csapágybéléseit a turbógeneráto-

A nagy megmunkáló műhely.

rok bronzalkatrészeit és a műszergyár fémöntvény szükségletét.

A szigetelő anyagok gyára.

A szigetelő anyagokat az épülőfélben levő háromemeletes külön gyárépületben fogják gyártani. A gyártott anyagok közül a mika és varnish vászon, az itatott szigetelőszalagok és mint új gyártási ág, a préselhető tűzálló szigetelő anyagok említendők fel különösen.

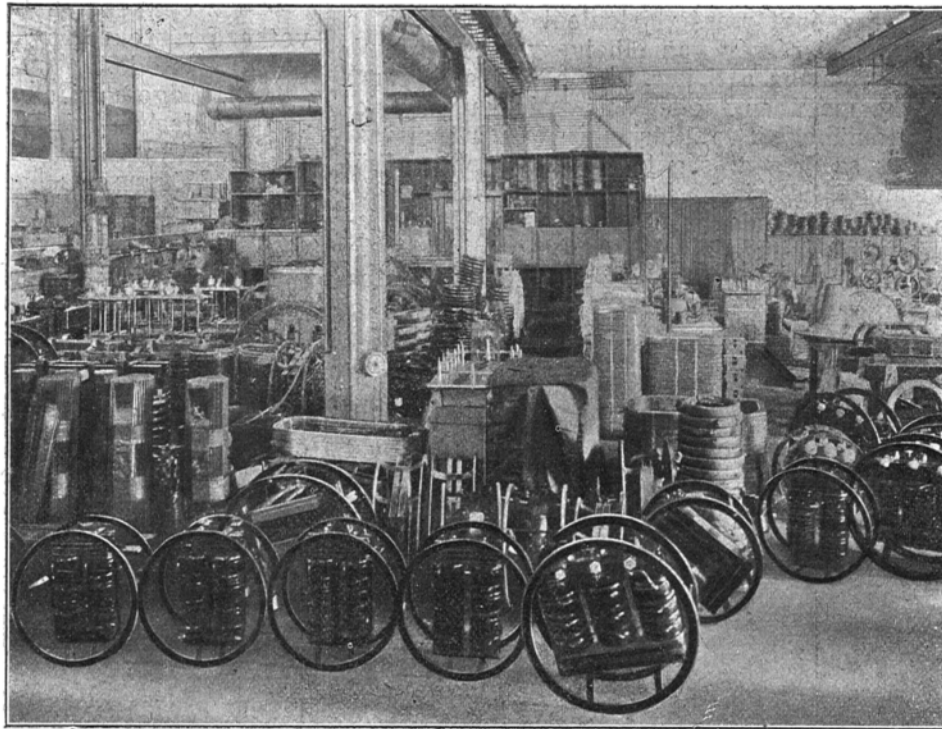
A mintaasztalosmühely.

A mintaasztalosmühely az öntéshez szükséges mintákon kívül préselt kartonból való szigetelő alkatrészeket készít. A mühely és a mintaraktár külön-külön épületben van elhelyezve.

A nagy mechanikai mühelyek.

A gyár nagy mechanikai mühelyeiben történik az elektromos gépek alkatrészeinek megmunkálása, betekercselése és összeszerelése. A mühelyek tehát három részre oszthatók; a megmunkáló mühelyre, a tekercselő mühelyre, és a szerelő mühelyre.

A modern technika legjobb szerszámgépeivel felszerelt e tágas és világos mühelyei a cégnek nemcsak a laikusra, de a szakemberre is a legkellemebb benyomást teszik.

Kis transformator- és csévékészítő-mühely.

A gépek meghajtása természetesen mindenütt közvetlenül elektromotorok segítségével történik.

A munkagépeket megfelelő segédgépek egészítik ki.

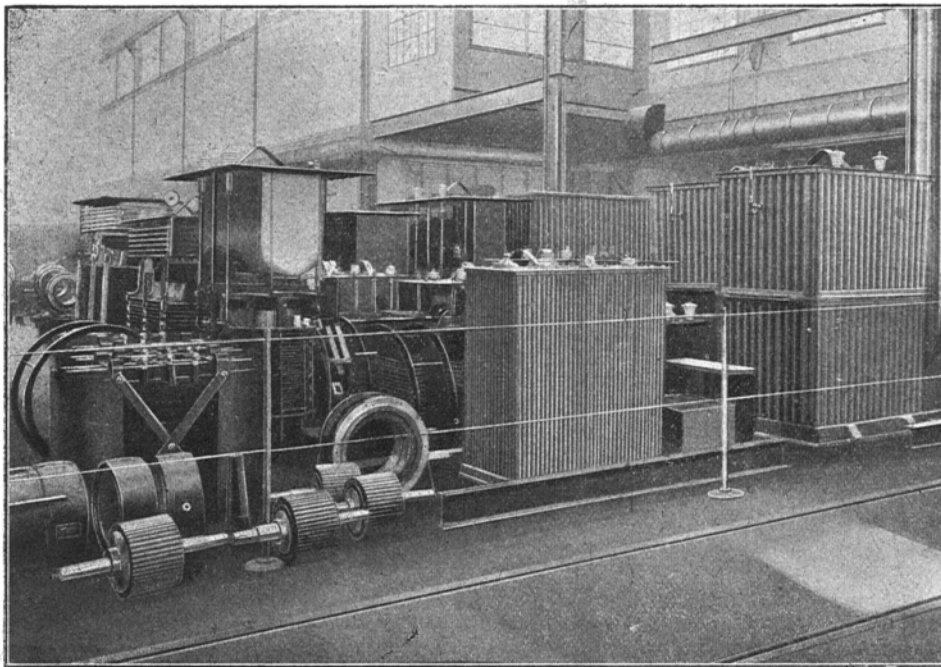
A nagysúlyu öntvényeket hatalmas 30—50 tonnás daruk emelik. Azonkívül számos kisebb forgó és futó daru könnyíti meg a szerszámgépek mellett dolgozó fürge munkáskezek munkáját.

A hatalmas, korongos esztergapadok és gyalupadok mellett számtalan maró- és csiszológép, sokorsóju furógépek, tengelyesztergák foglalnak helyet a nagy gépmegmunkáló mühelyben.

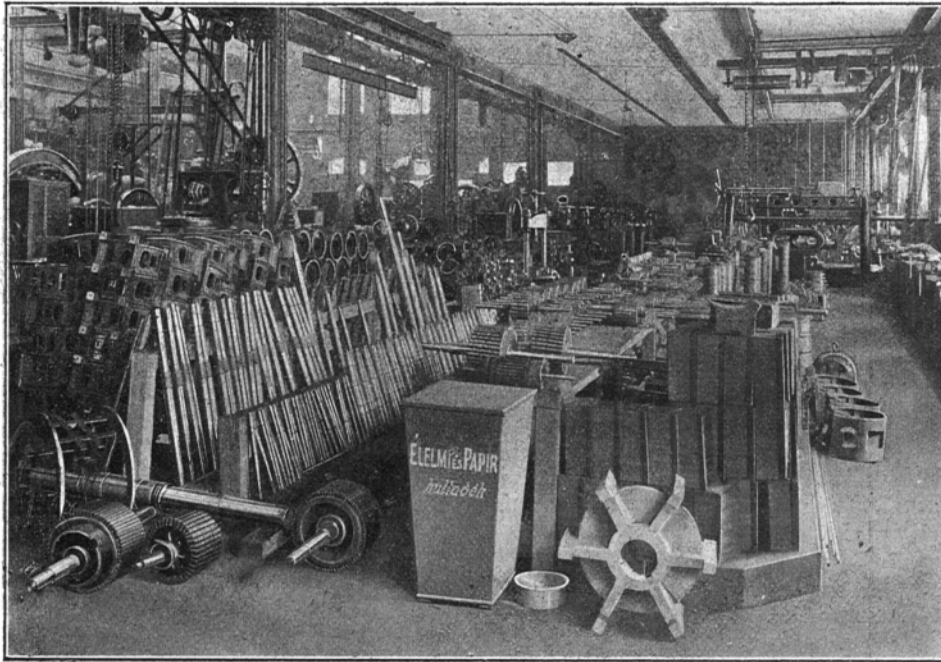
A nagy mühely oldalhajóiban a tömeggyártás céljait szolgáló önműködő csavarmetező és csavarkészítő gépek sora, továbbá a szerszám készítő osztály sorolándó fel.

A mechanikai mühelyekben van továbbá elhelyezve a sajtoló- és lyukasztó-mühely is, ahol a lemezekbe a hornyokat lyukasztják és a forgó és állórészek lemezeit bereszelik.

A kis mechanikai mühelyt a tekercselő és a transformator mühely foglalják le. A tekercselő mühely a nagy-gombolyítóból, a tekercskészítőből és a

Transformator-mühely.

Lemezsajtoló- és forgórészszerelő-műhely.

készítő műhelyből áll. A kikészítőben hatalmas gőzzel fűtött vacuümkemencében főzik ki különleges szigetelő masszában a tekercseket és a kész dobokat. A kifőzött tekercseket formaprékkel szokták alakítani. A szerelőműhely a megmunkált alkatrészeket egyesíti és elkapcsolja a gépek mágnesbevonatait a kefetartórendszerrel és a gép kapcsaival. Az összeszerelt és elkapcsolt gépek innen a próbaterembe jutnak.

A P r ó b a t e r e m.

A próbaterem jelenleg a kisebb műhelyben van elhelyezve. A gépeket itt szigorú ellenőrzésnek veszik alá. A vizsgálat kiterjed a gép elektromos és mechanikai tulajdonságaira egyaránt.

A szigetelésen kívül a melegedés a túlterhelhetőség a mágneses tulajdonságok stb. vizsgálatnak leginkább.

A próbateremben végzik a szükséges anyagvizsgálatokat is. A próbateremmel kapcsolatos laboratóriumban precíziós műszereket találunk, melyekkel a gyakorlati műszereket ellenőrizni szokták. A próbatermet egy jól felszerelt kémiai laboratórium és fotometráló szoba egészíti ki.

A kis motorgyár.

Mivel a kis motorok tömegcikket képeznek, azok gyártása és szerelése teljesen elkü-

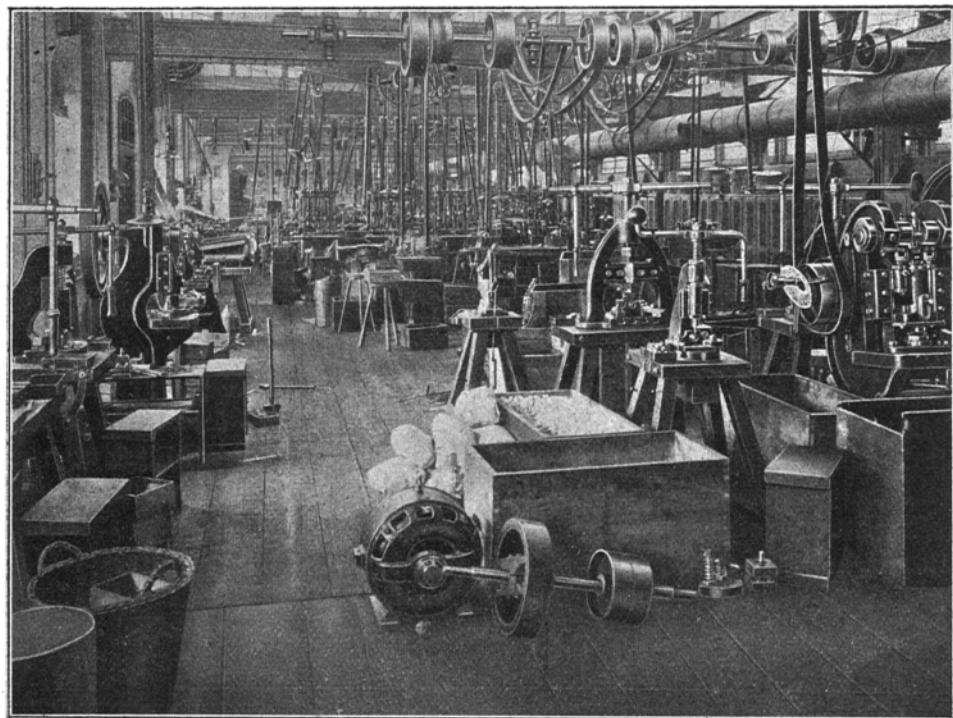
lönített részen történik. A kisebb műhely emeltes helyiségeiben számos leánykéz gombolyítja a kis motorok álló és forgó részeit. A motorokat a kis szerelőműhely szereli és továbbítja a kísérleti állomásig, ahonnan azután a mérés után a raktárba kerülnek. A motorok megmunkálása precíziós önműködő gépeken történik és az egyes motoralkatrészek önmaguk közt elcserélhetők. Amint a kis-motorgyártás úgy a motorjavító műhely is gazdaságos szempontból a rendes műhelytől el van különítve és külön egyiséget képez.

A m ű s z e r g y á r.

A műszergyár magában foglalja a kis mechanikai műhelyt a megmunkáló gépekkel, a tömeggyártásnak szánt préseket, automatákat, kerék és és óramű marógépeket és a szerelő-műhelyeket.

E szerelőműhelyek közül felemlítjük a foglalatok, a készülékek az ivlámpák és az áramszámlálókat készítő műhelyeket. Minden műhely kis próbaállomással van ellátva. E helyeken történnek az áramszámláló hitelesítése, az ivlámpák szabályozása az ellenállások kifutése a szigetelési mérések, előzetes próbák stb.

Műhelyeinek jelenlegi berendezését, a szöveghez mellékelt 6 ábrában mutatjuk be.

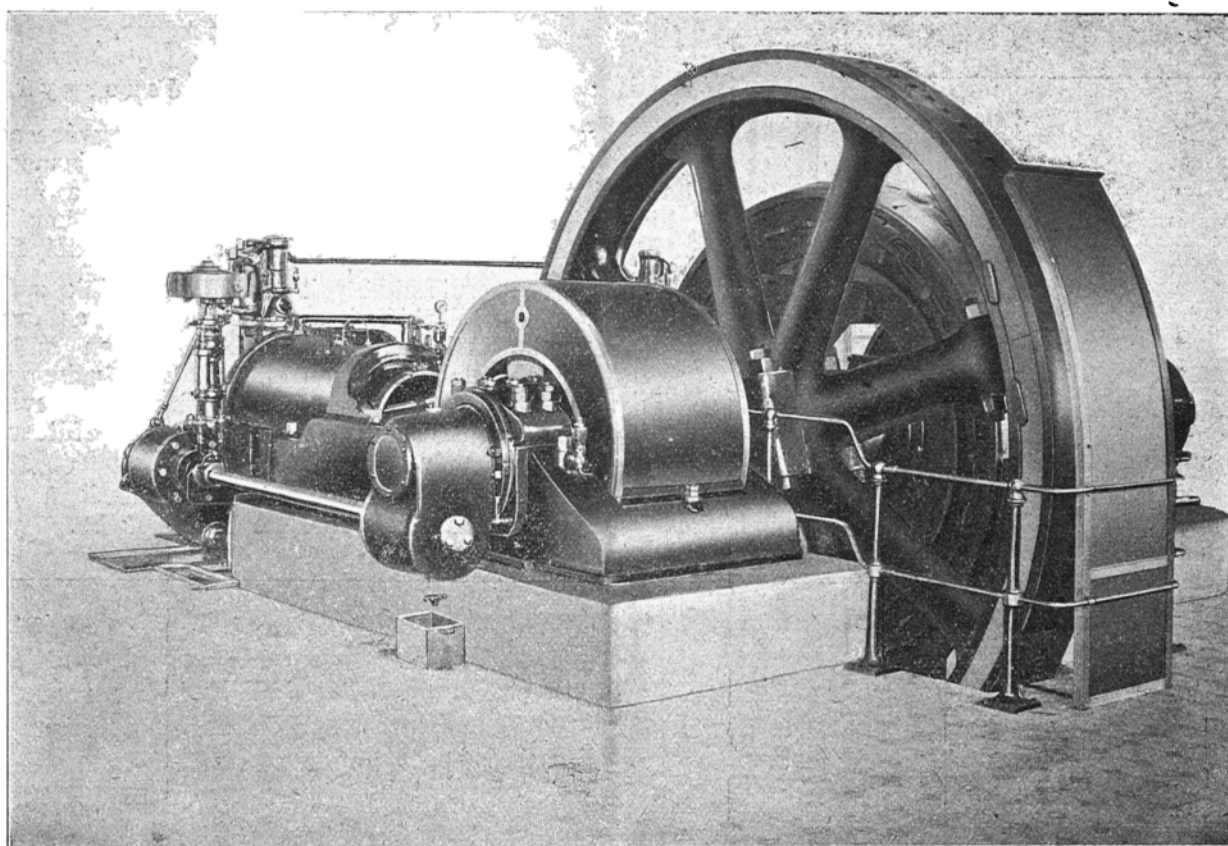

A kis szerelvények műhelye.

A marosvásárhelyi világítási új központ.

A Gyáriparosok Országos Szövetsége marosvásárhelyi kirándulása alkalmával a városi üzemek megtekintésekor a városi gázgyárral egy telken épült villanyvilágítási új központ hatalmas gépházában gyönyörködhettünk egy minden ízében modern és valóban magas műszaki és gazdasági áttekintéssel megtervezett és e tervezet-hoz méltóan elsőranguan elkészített és felszerelt gépberendezésben. Kellemes meglepetésben volt részünk. A minden ízében a magyar ipar alko-

Marosvásárhely közismert nevű polgármesterének, B e r n á d y G y ö r g y n e k, hatalmas koncepcióju alkotásáról volt alkalmunk itt meggyőződni. A jelenlegi szükséglethez képest már most meglehetősen nagy arányokban történt az erőgépeknek a világítási központba való beállítása és aki a dolgot csak kívülről nézi, talán meg is ütközött azon, hogy, amikor a városnak van egy régebbi gőzüzemű villanyvilágítási központja, amely a szükségletet általában el tudja

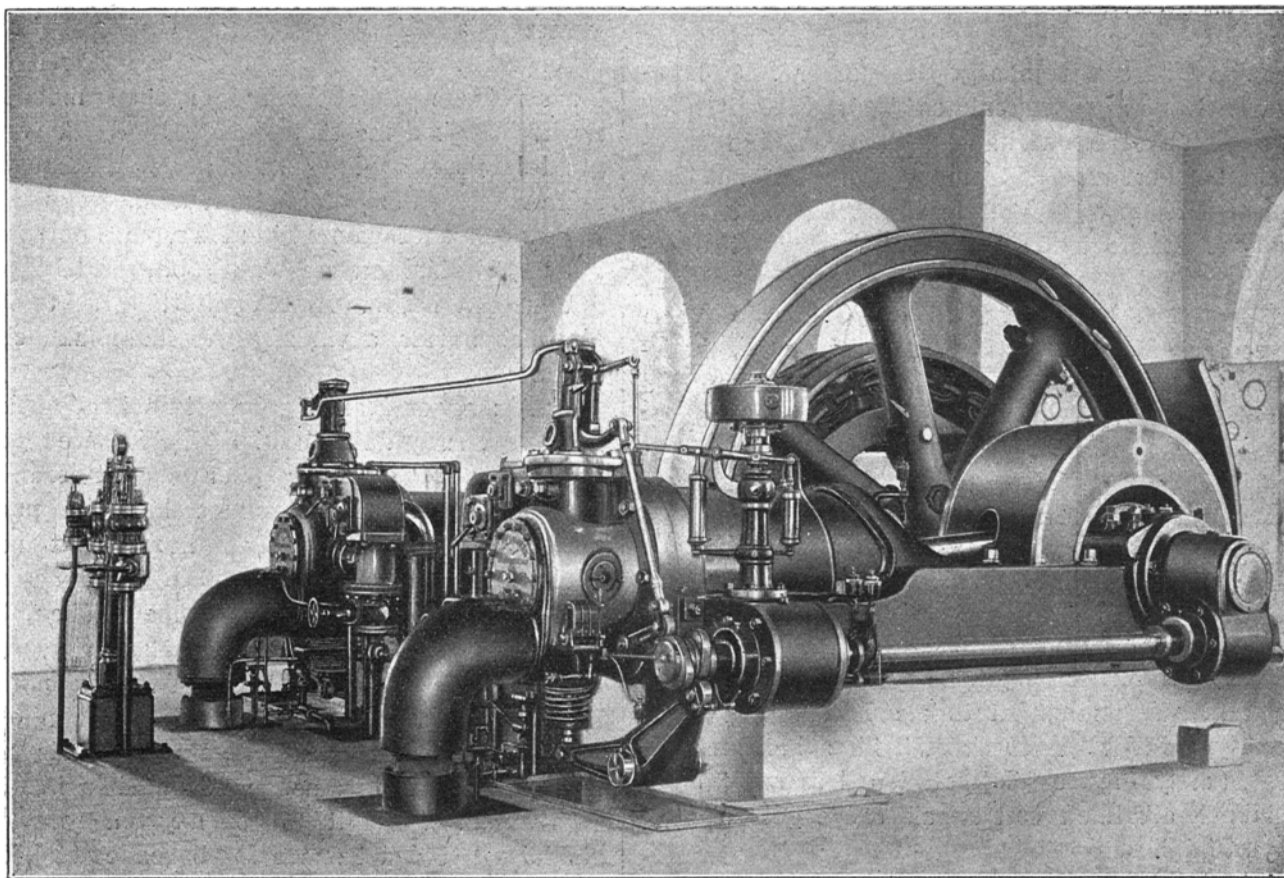
tását képező óriás méretű gépek, amint jójormán zajtalanul forogtak szemünk előtt, az elragadtatással párosult bámulat érzetét keltették bennünk. A fényesen kivilágított teremben szalonokba illő tisztaság közepette helyezkedik el a nagy mértékben tervezett világítási központ jelenleg fellállított két gép egysége, egy 300—350 lóerejű világítógázgép és egy ugyanilyen teljesítményű Diesel-féle nyersolajmotor. A gázgép a Röck István gépgyára részvénytársaság gyártmánya, a Diesel gépet pedig, a Fegyver- és Gépgyár részvénytársaság szállította.

látni, miért volt akkor szükséges óriási tőkebefektetéssel ily nagyarányú és a jövőre vonatkozólag óriási prespektívát nyújtó gépberendezést létesíteni. Eltekintve attól, hogy a régi világítási központ már meglehetősen régen van használatban, nem csupán a biztonság kívánalmái indították a város vezetőségét arra, hogy e nagyszerű berendezést létesítse, hanem a körültekintő, okosan gazdálkodó vezetőember kereste annak lehetőségét is, hogy a modern gépépítés előnyeit kellően kihasználva, a város részére egy sokkal jövedelmezőbb üzemet létesítsen és hogy ezen a

módon közvetve a nagy köznek javát minél jobban szolgálhassa. Oly méreteket szabott meg ez a messze jövőbe tekintő ember ennek a telepnek, hogy a jelenleg körülbelül 6—700 lóerőn kívül még 2—3000 lóerő lesz beépíthető. Annak idején, mikor a tervezés folyt, még a Mezőség mélységes rétegeiben szunyadozott az a hatalmas energia forrás, amely Kissármáson ma körülbelül két év óta üvöltve hívja magához mindazokat, akik teremteni és alkotni akarnak. A hangja, a hire és a becsé a páratlan gyakorlati gondolkodású Bernádynak ragadta meg figyelmét legelőször és érlelte meg benne azt a szilárd elhatározást, hogy a Mindenható gondviselése által nyújtott eme rendkívüli kincset ragadja meg arra,

ban és valóban nem csupán az ő városa, de az egész ország figyelemmel kíséri és érdeklődéssel lesi, mit fog ez a józanészű székelyember avval a szívós munkával elérni és létesíteni, amely előtt mindannyiunknak kalapot kell emelnünk.

Alkalmunk volt a helyszínen a Marosvásárhely város közműveinek vezetőivel, A m b r ó z K á r o l y műszaki igazgatóval, akiben az agilis polgármester hasonló agilitású munkatársát ismertük meg. Kezényoma, munkája erősen meglátszik az összes városi műveken. Példás rend mellett kifogástalan üzemfentartást tapasztalhatunk. Így van ez a villamosműben, a vízműnél, csatornázási telepen és hajóhidon, amelyeknek összes műszaki ügyeit ő látja el.

hogy a vezetésére bizott várost és vidékét nagygyá, gazdaggá és boldoggá tegye. A már felépített gázgyár, amely a várakozásoknak minden tekintetben megfelel és amely a világítógáz gépéhez a hajtógázt is szolgáltatja, a jövőben már csak tartalékul fog szolgálni. A tervezőnek régmúltban a jövőre vonatkozólag szőtt terveit a földgáz kérdés szőnyegre kerülte nemhogy megzavarta volna, hanem egy magasabb, általánosabb niveaura felemelkedve, eme terveket egy szélesebb mederbe terelte. Mindnyájan érdeklődéssel várjuk, hogy Bernády mit végez künn Ameriká-

A jelen alkalommal olvasóinknak a városi villamosmű nagyszerű gépeinek egyikét, a világító gázmotort mutatjuk be két felvételben, némileg elének varázsolják azt a képet, amely bennünket ott a helyszínen elragadott és bámulatra indított. A feltűnő precizitással készített és gondosan felszerelt gép a közismert eredeti „OTTO” rendszerű kéthengeres ikergázgép. Négyütemben dolgozik és a legegyszerűbb szerkezettel, nyitott végű hengerekkel bír, tehát ugynevezett egyszeresműködésű gép, amely a gyakorlatban ebben a nagyságban a legmegfelelőbb szerke-

zetnek bizonyult. A gép üzemeltetésére a városi gázgyár által termelt körülbelül 5000 kalória m³ hőértékű világító gáz szolgál, amely egy kombinált gáznyomásszabályozón keresztül jut a gép hengereihez és a gép által az erőszükségletnek megfelelőleg szivatik be a hengerekbe. A gázgép vezényműve az elképzelhető legegyszerűbb szerkezet, amelyet egy rugós szabályozó befolyásol olyképp, hogy a terhelés változásához képest kisebb-nagyobb mennyiségben az állandó mértékben kevert világítógáz és levegő jut be a hengerekbe, ahol kellő mértékű összenyomás után villamos szikra segítségével a keverék meggyújtatik és elégeése közben adja át a munkát a dugattyuk és a rudazat közvetítésével a forgattyu-tengelynek.

A gázgép tengelyén ül egy 4300 mm. átmérőjű hatalmas lendkerék és annak küllőjére szerelve az elektromos gép forgórésze. A lendkerék különleges egyenletes járást biztosít, a mi figyelmünket elsősorban kötötte le a gép megtekintésekor. Az elektromos gép forgóáramu és a termelt áram 3000 Volt feszültségű és 42 periodusu. Az elektromos generátor gerjesztő áramát ez, a tengely végére felszerelt gerjesztőgép szolgáltatja. Az elektromos gép Ganz-féle Villamosági részvénytársaság készítménye és kellemes összhangban van az elismerésünket minden tekintetben kiérdemelt csinos külsejű világítógázgéppel.

A gázgép megindításához magasnyomású levegőt használnak, amelyet egy elektromotorral hajtott légkompresszor halmoz fel egy megfelelően méretezett légtartányba.

A megtekintés alkalmával a világítógázgép látta el a városi világítás egy részét, A vendégek kedvéért megindították a Diesel gépet is, amely méltó társként egészíti ki a kellemes képet, amely örökre felejthetetlen lesz azok előtt, akiknek alkalmuk volt annak szépségeiben gyönyörködni.

Örömmel értesültünk továbbá ez alkalommal arról, hogy azok a remények, amelyeket a város

vezetősége a gazdaságosság tekintetében a telephez fűzött, várakozáson felül beteljesedtek. A Diesel gépnek kiváló gazdaságossága minden kétségen felül állván, már egymagában nagy mértékben biztosítja az egész telep összgazdaságosságát. Még műszaki emberek előtt is kissé érthetetlen volt, mi indíthatta a tervezőket arra, hogy világítógázüzemre egy ilyen nagy gépet állítsanak fel, amely, ha tényleg is, mint a felülvizsgálati próbák igazolták, 400—420 liter világítógázt fogyaszt egy tényleges lóerőóra teljesítésére, mégis a világítógáz magas egységára miatt, nehezen tudná megállani gazdaságosság tekintetében más erőgépekkel szemben a helyét. Itt azonban ebben az esetben a gázgép a gázgyárral kapcsolatosan nem mint a villanytelep üzemgépe szerepel csupán, hanem a legfőbb fogyasztója a világítógázgyárnak és üzemeltetése révén lehetővé válik az, hogy a gázgyár kellő kihasználás mellett gazdaságosabban működjék. És itt látszik a messzetekintő tervezőnek remek gondolata az egyik üzemnek az életműködés számára minél magasabb teret adni, hogy avval ugy ennek az üzemnek, mint a vele kapcsolatos villanyvilágítási üzemnek nagyobb gazdaságosságot biztosíthasson. Mint említettük, a tervezet fényesen bevált, a valóság igazolta annak helyességét.

A magyar iparvilág ismert nevű gépgyára, a Röck cég, szegődött társul e cél elérésére törekvő vezetőségnek s oly gépberendezést szállított, amely lehetővé tette a gondos kiállítás, pontos munka és szerkezet révén a hozzáfűzött reményeknek valóra válását.

Most természetesen a közeljövőben, ha a földgázvezeték elkészül, kialsznak a nagyszerűen berendezett gázgyárnak kemencéi, hogy mindenkor készen álljanak arra, ha netalán valami elemi csapás következtében a földgázszolgáltatás megakadna, a város közönsége világításban hiányt ne szenvedjen. A világítógázgép nagyon csekély átalakítással földgázüzemre fog berendeztetni, hogy még inkább megközelíthessék vele azt a célt, amit a város vezetősége tűzött maga elé.

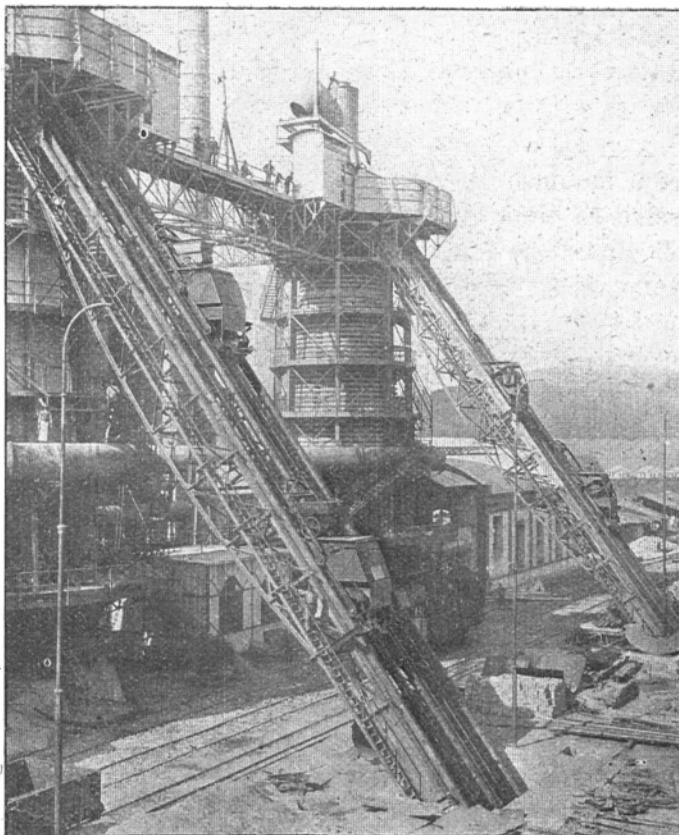

Bányák és kohók gépszerű szállító berendezései.

A bánya- és kohóművek részéről a szállító berendezések iránt támasztott követelmények évről-évre gyarapodnak. Egyrészt a folyton növekedő termelés, amely a gyártási metodusok tökéletesedése folytán következik be, másrészt a munkabérek emelkedése és a munkássággal fennálló nehézségek idézik elő a fokozódó követelményeket. Ennek következtében kétféle irányú kívánalmak fűződnek a szállító berendezések tökéletesítéséhez, még pedig elsősorban a nagyobb teljesítőképességet, másodsorban pedig lehetőleg tökéletes automatikus üzemi elérését illetően.

Utóbbi követelmény különösen a drótkötélpályán való szállítás terén már hosszú idő óta kielégítő módon meggyeljesedésbe; a teljesítőképesség szempontjából azonban ezen vasutak az utóbbi években már ugyszólván elérték a legszélső határt, mely a gyakorlatban órákenti 120 tonnás teljesítmények körül forgott. A legutóbbi időben azonban a J. Pohlig A. G. cégnek sikerült sodronypályáinak teljesítő képességét egy csapásra a kétszeresére emelni és pedig egy új kocsi-typus behozatalával, amely a két görgős futóművek helyett négy görgős futóművel van felszerelve. Az első ábra egy ilyen, Magyarországon is szabadalmazott négykerekű futóművel felszerelt sodrony-kötélpálya kocsi tüntel fel. Ennek az előnye kézenfekvők: a teher ugyanis a kötélnél két pontja helyett immár 4 pontjára oszlik el, másodsorban pedig a kötélnél behajlása a sokkal hosszabb négy kerekű futómű alatt tetemesen kedvezőbb arányba jut, mint a régi futó-

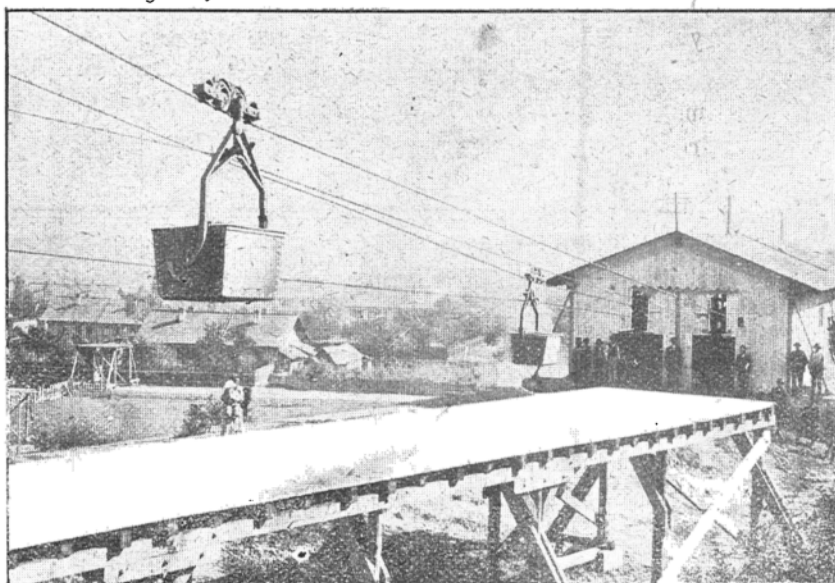
művek mellett. Tehát a hordkötelek jelentékeny mérvbeni kiméltése lesz elérve. A futómű oly módon lett szerkesztve, hogy a függesztő hossza a szállító szekrényvel együtt ugyanolyan marad, mint a régi kocsi-

III. ábra.

nál volt. A Pohlig-féle drótkötélpályák tulajdonosai tehát azon előnyös helyzetben vannak, hogy ezen új futóműnek beszerzése révén, telepeiknek minden különbeni megváltoztatása nélkül, azoknak teljesítő képességét lényegesen növelhetik. A második ábra, amely a petroszéni m. kir. kőszénbányahivatal sodrony-kötélpályájának egy részletét tünteti fel, beigazolja ezen jelentőségteljes újításnak gyakorlati előnyeit.

Az I. Pohlig A. G. cég jelenleg egy 17 km. hosszú drótkötélpályát épít, amely a Genua melletti Savona kikötőből az Appenin magaslatára vezet. Ez a pálya évi 900.000 tonnás szállítási képességre lesz berendezve és ennek kivitele

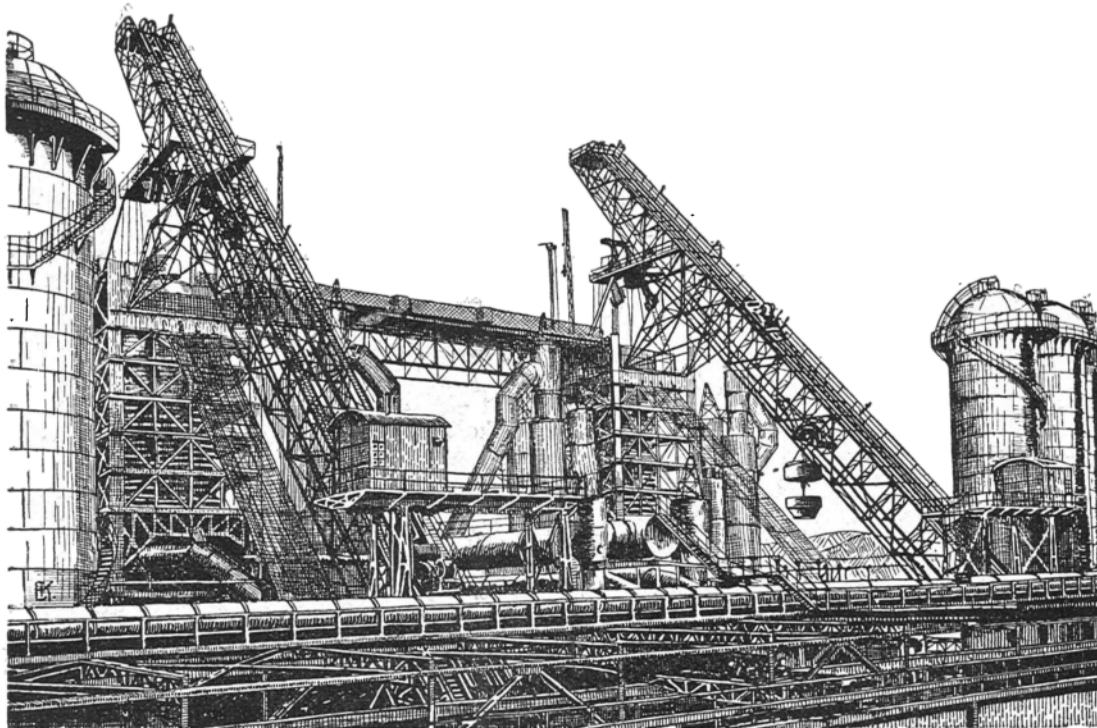

II. ábra.

csakis ezen 4 kerekű futómű alkalmazása mellett volt lehetséges.

Amíg a drótkötélpályánál, mint már említettük, az automatikus üzem már régen lett érve, addig a nagy-

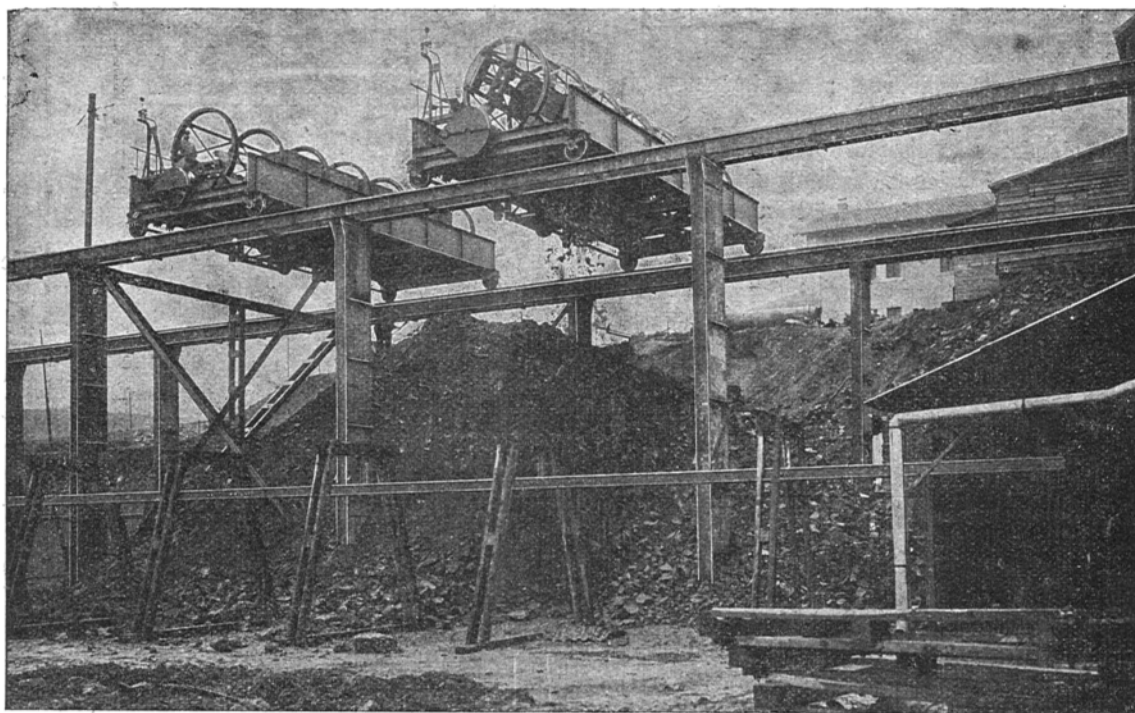
murány-Salgótarjáni vasmű részvénytársaság ózdi telepéhez szállított. Ezen felvonók mindegyike 2 egymás mellett elhelyezett fogasrud-pályával van felszerelve, melyeken villamos fogaskerekű pörekocsik járnak fel és le.

IV. ábra.

olvasztók adagoló berendezései e tekintetben a legutóbbi időkhöz hiányosak voltak, amennyiben meg voltunk azzal elégedve, hogy az adagoló csilléket ferde felvonók segítségével a nagyolvasztók szájához szállítottuk s ott

Ezen pörekocsikra lesznek az adagoló billenő csillék állítva s így a nagyolvasztó szájához szállítva, ahol azoknak tartalma önműködőleg ürül ki az adagotáblára, mely utóbbi forgóra van szerkesztve s szinte önműkö-

V. ábra.

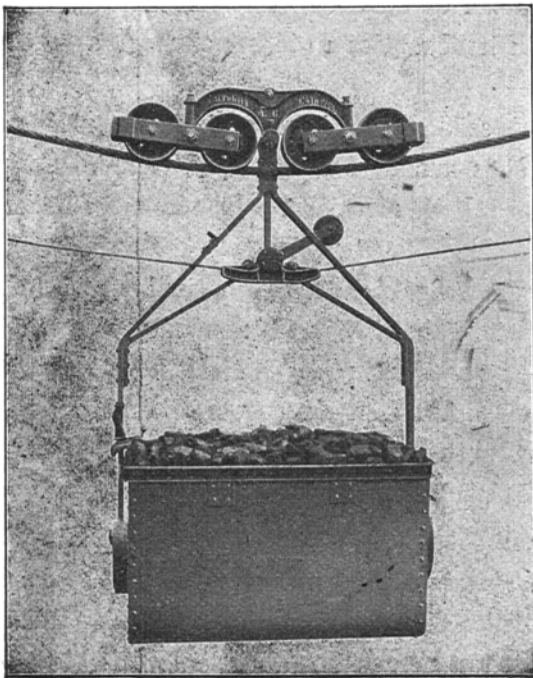
azoknak tartalmát kézimunkával ürítettük ki. E tekintetben eleinte az amerikai ferde felvonókkal közeledtünk az automatikus üzemhez. A 3. ábrában 2 ilyen ferde felvonót mutatunk be, melyeket a I. Pohlig rt. a Rima-

dőleg forog körben, miáltal az adagolást köröskörül egyenletesen végzi.

A legújabb haladást a nagyolvasztók ferde felvonói terén a 4-ik ábra tünteti fel. Ezen berendezés ugyeneve-

zett tölcseres vederfelvonó, melyeknél az adagolás nagyobb, egész 10 tonna tartalomra szerkesztett felvonóvedrekkel történik, melyek az olvasztó torkához érkezve, közvetlenül arra helyezkednek el. Ezen felvonók nemcsak teljesen automatikusan működnek, de a kokszot is a legnagyobb mértékben kimélik, amennyiben az a generatoroktól egészen az olvasztók belsejéig szállítva egyetlen egyszer sem lesz átütve. Azonkívül ezen berendezés a nagyolvasztók építési költségeit is csökkenti, mert ezek mellett megfelel egy egyszerű torokelzáró, mivel a veder maga egy megfelelő torokelzáróval szerkeszthető, mely az adagolás ideje alatt a gázoknak kitódulását meggátolja.

A bányaiüzemekben a munkaerő megtakarításának egy kiváló példáját mutatja a „Deutsch-Luxemburgische Bergwerk & Hütten A. G.”-nak 5. számú ábránban bemutatott körforgó-buktatója. Ezt a készüléket szintén a Pohlig cég készítette és a nevezett társaság Oettingeni aknájában a bányakocsik kiürítési munkálatait teljesíti egy nagy töltőben, ahonnan az érc a Pohlig-féle drótkö-

I. ábra.

télpálya segítségével a differdingeni kohóba kerül. Az ilyen buktató egyszerre 6 bányakocsit fogadhat be és üríthet ki. A beérkezése és az elindulása ezen bányakocsiknak olyképen van szabályozva, hogy azok a lejtésben önmaguktól ezen buktatóban szaladnak és kiürítés után egyoldalú mélyítés által ismét elhagyják helyüket. A Pohlig cégnek ezen szabadalmazott eljárása egy igen olcsó automatikus üzemet tesz lehetővé; minden ilyen buktató óránként 90—100 kocsit ürít ki 1.5 tonna tartalommal, tehát kereken 150 tonnát és emellett üzeméhez egyetlen embert tesz szükségessé.

Ami az említett új berendezések bizonyítják, a szállító-berendezések technikája igen fejlődésképes stádiumban van és képes már a bánya- és kohóművek részéről irányában támasztott követelményeknek meg is felelni.

A gróf Csáky-féle „Ajax” pöröly.

Ősrégi az emberiség törekvése, hogy a kezemunkáját megfelelő segédeszközök és gépek igénybevétele által megkönnyítse, azonban számbavehető eredmény valóban célszerű munkagépek megszerkesztése által, itt is csak a XIX. század vége felé mutatkozik. Azóta azonban, alig néhány évtized alatt, szinte mesébe illő haladást konstatálhatunk e téren is és egy-egy ily tökéletes munkagép szemlélése közben nem győzünk eléggé csodálkozni az emberi ész találékonyságán.

A munkagépek sorában jelentős helyet foglalnak el a kovácpörölyök. Egyaránt szükségesek azok nagy és kisüzemekben, kezdve a legnagyobb ipartelepektől lefelé a félig-meddig modernül berendezett falusi kovácsműhelyig, ahol kovácsolási munkálatok elvégzése egyáltalán figyelembe jöhet. Az ilyfajta pörölyök sokféle változatokban készülnek és legcélszerűbbnek véljük, ha az „Ajax” rugóspörölyt ismertetjük meg olvasóinkkal, mert ezen új pörölyökről a legmegbízhatóbb kritikus: a gyakorlat máris kimutatta, hogy minden e fajta szerzőmöt, sokoldalú hasznavehetőségével, kis üzemköltségével és jó hatásfokával messze fölülmulja.

Nem valami új találmányról van szó, amennyiben a gróf Csáky László Prákfalvi Vas- és Acélgvár r.-t. ezen pörölyöket, szabadalmazott „Ajax” rugóspöröly elnevezés alatt már néhány év óta gyártja és azok már számtalan üzemben használatban is vannak. Mégis megérdemli az „Ajax” rugóspöröly, hogy azt külön figyelemre méltassuk, mert azokat a szabadalomtulajdonos-cég a leghírnevesebb hazai gépgyárakban, mint Weitzer waggongyár Arad, Schlick gépgyár Budapest és Hamerli gépgyár Pécs készített; az érdeklődőknek tehát módjukban áll enemi szükségletüket megbízható honi gyártmányban beszerezni, minek lehetőségét a gróf Csáky Prákfalvi Vas- és Acélgvár r.-t. a maga részéről előnyös árak és fizetési feltételek engedélyezése által előmozdítani iparkodik.

Főbb vonásokban bemutatjuk a gép előnyeit.

Felemlítjük elsősorban, hogy a gyakorlati kísérletek szerint az „Ajax” rugóspöröly csak negyednyi gőzt fogyaszt mint a gőzpöröly vagy légpöröly, úgy hogy a szén háromnegyed részét megtakarítjuk, amiből viszont az „Ajax” pörölyök gyors amortizációja következik.

Tapasztalat szerint egy gőzpöröly vagy légpöröly ütőereje csak körülbelül kétharmad részt olyan nagy, mint egy „Ajax” rugóspörölyé, a koloncsulyra vonatkoztatva, illetve ha a gőzkalapács hosszabb ideig üzemben van és a dugattyu stb. szigetelése már nem teljes, ezen különbözet 50 százalékra is növekszik, azaz egy 100 kg. koloncsulyu „Ajax” rugóspöröly, melynek ütőképessége a rugószerkezet ereje által megkétszereződik, egyazon ütőerővel bir, mint egy gőzpöröly, mely kétszáz kilogrammos koloncsulylyal van ellátva. Csakhogy az utóbbinak beszerzési költségei a duplájánál is magasabbak, mint amazé. Ezenkívül az „Ajax”-pöröly jókarbantartási költségei aránylag kicsinyek; nincs se cilinderje se szelepe, az „Ajax” pöröly könnyebben és jobban szabályozható, mint bármely más fajta. Lényeges körülmény még, hogy a gőzpörölyök és légpörölyök kezelése kiválóan iskolázott kezelőt igényel, mivel azok alapjában egy kis gőzgépet alkotnak, az „Ajax”-pörölyök kiválóan iskolázott kezelőt egyáltalában nem igényelnek, sőt ellenkezőleg, bármely kovácssegéd néhány óra alatt elsajátítja a rugóspöröly kezelését.

A fentiekből kiviláglik, hogy mindenütt, hol kevés beszerzési és üzemköltséggel párosult nagyobb munkateljesítmény kívántatik, a gőzpöröly és légpöröly az „Ajax”-pörölyvel szemben hátrányban van. Továbbá, hogy technikai és gazdasági szempontból mindott, hol a kovácsdarabok nagysága nem igényel túl magas esést és 600 kg.-os koloncsulyt, az „Ajax”-pöröly előnyben részesítendő.

Dreadnought és a Titanit.

A Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület a múlt évi közgyűlés alkalmából kirándulást rendezett a trencsényi hegyek között levő „Titanit” robbantószergyárba, amelyről szóló tudósításunk olvasóinknak bizonyára még élénk emlékezetében van. Annál inkább hisszük ezt, mert a „Titanit”-ot ismertető akkori cikkünk nyomán t. olvasóink még hónapok múlva is felkerestek bennünket a „Titanit”-ot illető kérdézőkérdezőseikkkel, melyekre mi mindenkor készséggel adtuk a kívánt felvilágosítást.

Azóta eltelt egy év és itt van újra a Bányászati és Kohászati Egyesület közgyűlése. Bár ez alkalommal a kirándulások programja másfelé vezet az egyesület tagjait, mégis úgy véljük, hogy tekintettel a „Titanit” iránt szerte az országban még mindig tartó, sőt fokozódó érdeklődésre, meg kell hogy emlékezzünk e törekvő magyar iparvállalatról és az év folyamán elért sikereiről.

A „Titanit” feltartóztatlan hódító útján rendületlenül halad előre. Bizva abban az óriási szociálpolitikai és gazdasági előnyben, mely a „Titanit” tökéletes biztonságában és gazdaságos kihasználtságában rejlik, a vállalat vezetősége a látszólagos akadályoktól nem riadt vissza és így volt az csak elérhető, hogy Magyarország bányáipara ma már csaknem kizárólag „Titanit”-ot, tehát veszélytelen biztonsági robbantó anyagot használ. A biztonsági robbantószerkek készítésének és terjesztésének hazánkban a „Titanit” az uttörője és így nemcsak a bányáipar, hanem a munkásvédelem szempontjából is törekvései és munkássága minden szakember méltánylását érdemli meg.

Hogy a „Titanit” alkalmazása mily fontossággal bír, leginkább kitűnik a haditengerészet új Dreadnought-hajóinak építésénél. Itt felmerül persze az a kérdés, hogy miféle kapcsolat lehetséges a hadihajó és „Titanit” között. A dolog nagyon egyszerű:

az új óriás hajónkat a fiemei „Danubius” hajógyár fogja építeni, még pedig oly gyorsan, amint csak lehetséges. Igen ám, de a „Danubius” fiemei telepe ily nagy hajók gyártására nem volt berendezve és emiatt ugyszólván egy egész új hajógyárat kellett építenie. Tudjuk, hogy Fiumében mily kevés a tengerparti beépíthető telek; a „Danubiusnak” sem volt ilyen telke és kénytelen volt elhatározni, hogy a sziklák lerobbantása útján szerzi meg a szükséges területet.

A sziklarobbantással egyidejűleg már az új hajókat is munkába kellett volna venni. Csakhogy itt közbeszólt a hadvezetőség és megtiltotta robbantóanyagok használatát, melyeknek véletlen felrobbanása a félig kész hajókat is tönkre tehetné. És itt lépett közbe a „Titanit”: minthogy a „Titanit” teljesen veszélytelen, de hatásában erősebb, mint bármely más robbantóanyag, a „Danubius” robbantási munkálatait „Titanit”-tal végzi, ami ellen a hadvezetőségnek nem lehet és nincs is kifogása.

Ebből is látható a „Titanit” óriási jelentősége. Ha nincs „Titanit”, úgy a hajók építését a gyár teljes elkészültéig el kell odázni, ami a magyar iparra nézve kimondhatatlan veszteséget jelentett volna.

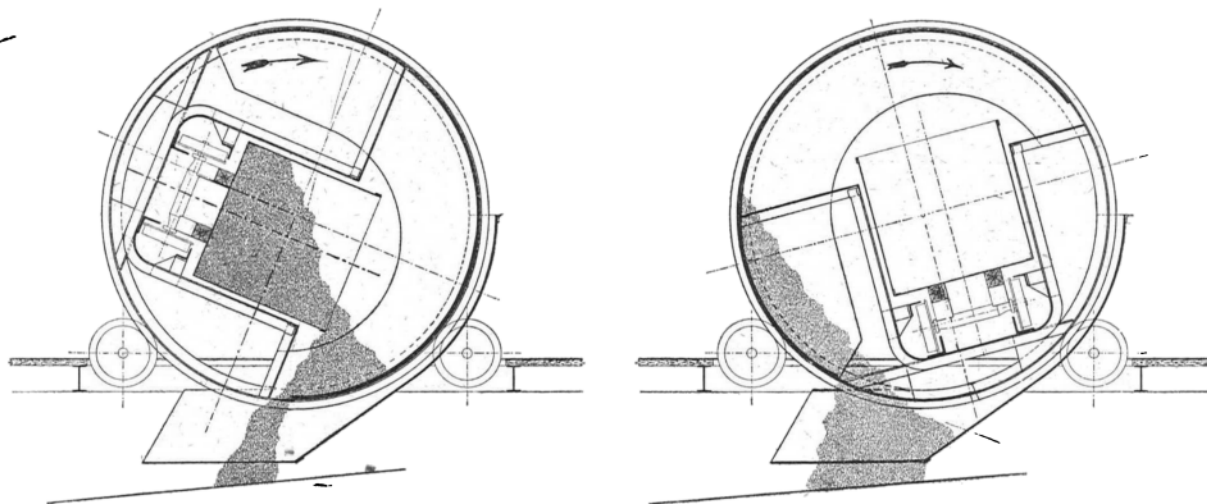
S a „Danubius” is jól járt a „Titanit”-tal, bebizonyosodott ugyanis, hogy a „Titanit” jobb eredményt szolgáltat, mint bármely egyéb robbantóanyag, mert a „Titanit” napi 1000 m³ teljesítménynél 1—1 kilógrammal mintegy 7 m³-t robbantott le, ami valószínűleg rekordszámba megy.

Igen öröndetes, hogy a „Titanit” oly gyorsan utat tör magának. Alig néhány hónapja, hogy az I A jelű „Titanit” forgalomba került és máris egy ily nagyszabású munkánál vált be, mely a Magyarországon végzett robbantómunkák legnagyobbikához tartozik.

Uj rendszerü körbuktató!

Schmied-féle szabadalom.

A

„Teplitzer Maschinenfabrik, Teplitz-Schönau“ cég ujabban egy oly szerkezetü körbuktatót hozott forgalomba, mely a csilléknek minden segédeszköz nélkül való csaknem teljesen egyenletes kiürítését teszi lehetővé, miáltal az osztályozó rosták és szállító- vagy válogatószalagok anyaggal való ellátása egyenletesen történik és azoknak teljesítőképessége fokoztatik. A buktató kosara lemezköpennyel van burkolva, mely különböző, megfelelő alakú és elrendezésü kivágásokkal bir. A körbuktató forgása közben a csille tartalma előbb ezen lemezköpenyre hull, melynek nyílásain keresztül a további forgás folyamán az anyag fokozatosan kiürül. Így módon a döntés a buktató teljes körülfordulása alatt történik, ami lehetővé teszi az osztályozóművek különböző készülékeinek az egész munkaidő alatt való, csaknem teljesen egyenletes, folytonos adagolását.

Ezen körbuktató minden szénre és min-

den szemnagyságra egyaránt alkalmas és a meglévő hajtószerkezetek felhasználásával mindenütt néhány óra alatt beépíthető, úgy, hogy annak alkalmazása meglévő osztályozóberendezéseknél felettebb ajánlatos, különösen akkor, ha ezen berendezések teljesítőképessége már nem elégséges.

Előnyök: A készülékek egyenletes adagolása, a készülékek, valamint az anyagnak nagymérvü kimélése, az utóbbinál az esési magasság elosztása által, az osztályozó rosták teljesítőképességének fokozása, rendkívüli egyszerűség, mindennemü mechanizmus teljes hiánya, feltétlen üzembiztonság, csekély beszerzési költségek és korlátlan tartósság. A készülék semminemü külön kezelést nem igényel. *A meglévő körbuktatók kosarának kicserélése üzemzavar nélkül mindenütt lehetséges.* Ezen készülékeknek eladási jogát a magyar szent korona országainak területére a **Gunszt és Székely** cég, Budapest, VII., Damjanich-utca 36. szerezte meg.

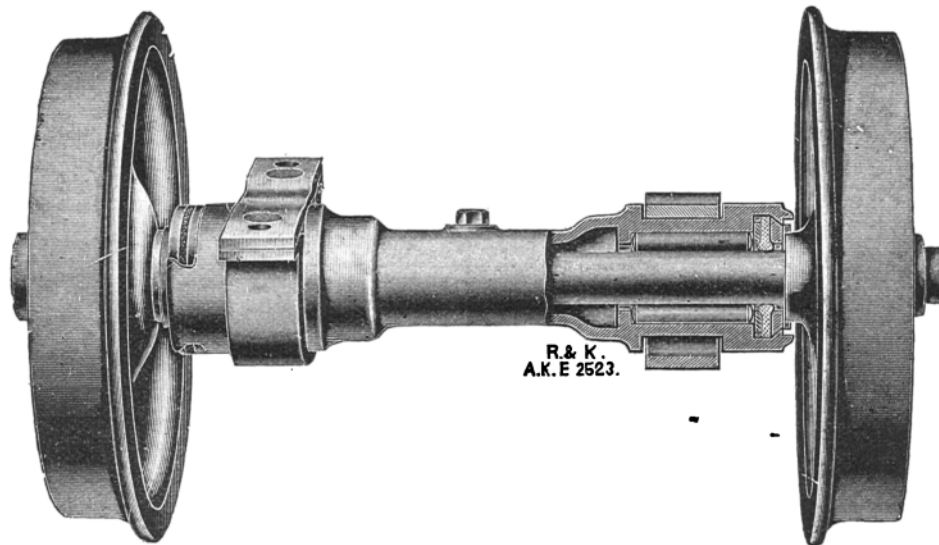
Kenőhüvelyes gőzcsapágyak alkalmazása a bányakocsiknál.

A jelenkori bányászat a különféle specislis bányászati készülékek segítségével gyors feltárást és fejtést ért el, mely a szállítóberendezések és kocsik átalakulását is maga után vonta.

Ökonómikus szempontból a kocsikat könnyen mozgóvá, tartósakká és fentartás szempontjából pedig olcsóvá kellett tenni.

Ezt pedig egyesegyedül jó szerkezetű csapágyakkal lehet elérni, amilyenek a fentjelzett kenőhüvelyes gőzcsapágyak, melyek 50 százalék vonóerőmegtakarítást és ugyanannyi kenőanyagmegtakarítást mutattak fel.

Ezek szerkezetét az alanti ábra mutatja

Mint látható, egy ilyen kerékpár teljes egészet képez. Az acélöntésű hüvely, mely a tengelyt körül fogja két végén csapágszerűen van kiképezve, belül gondosan átesztergálva magukban foglalják az üvegkeménységűre edzett acélrudacskákat, melyek a tengelyhez simulnak. A hüvely mindkét vége (a kerékágyak mellett) pormentesen tömítve, úgy hogy a hüvelyben, a kenőnyíláson bevezetett zsiradék minden külső tisztátalanságtól meg van óva. Viszont a kenőanyag ki nem folyhat, a görgők tehát állandóan kenve lesznek, ami a fenti előnyöket eredményezi.

Az acélöntésű hüvelyt két kovácsoltvas kengyellel erősítik a kocsi alvázához. A kengyelek csak lazán fogják körül a hüvelyeket, úgy hogy az fel és lefelé mozoghat is és azonkívül forog is. Az előbbeni tulajdonság megszünteti a kisiklásokat, az utóbbi előnynél fogva pedig a hüvely belső felülete a görgőknél egyenletesen fog kopni és nemcsak egy helyen, amint ez a normális csapágyaknál már van.

Ezen csapágyak Amerikában, Németországban és Ausztriában, főleg a szénbányákban már nagyon elvannak terjedve.

Nálunk legujabban felismerték ennek az előnyét is, alkalmazásban van többek között: a m. kir. kőszénbányánál Vrdniken, a magy. általános kőszénbányáknál

Tatabányán és a salgótarjáni kőszénbányánál Petrozsényban.

A fenti típusu csapágyakat Kaufmann B. szabadalma szerint a Rossemann és Kühnemann gépgyártja.

A közgyűlés.

Örömmel köszöntjük az „Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület” közgyűlése alkalmából Budapesten a bányai par előkelő képviselőit. Reméljük, hogy e talál-

kozáson nagy és fontos aktuális bányászati kérdések fognak megvitatni és reméljük azt is, hogy ezen viták magas színvonalának folyamán sok érdekes új eszme is fog felvetődni.

Az elmúlt esztendő igen jelentékeny volt a bányai par szempontjából. Érdekes tervek egész halmaza foglalkoztatta a kormányt, a szakköröket és közvéleményt egyaránt. És valóban ezen kongresszusnak lesz a feladata a még esetleg felmerülő kételyeknek az eloszlatása. Hisszük, hogy az előadások, melyeket kiváló szakférfiak fognak megtartani, sok kérdésnek teljes megvilágításához vezetnek majd.

A kongresszus működéséhez őszinte sikert kívánunk és boldogoknak fogjuk érezni magunkat mi is, akik pennánkkal igyekszünk a bányai par mozgalmában résztvenni, ha ebbeli fáradozásainkkal a sikernek csak egy parányi részéhez is hozzájárulhattunk. Az iparnak legnagyobb szabású kifejezője egy ország bányászatának a mérve, mely, hogy minél szélesebbkörű és minél erőteljesebb

legyen, a célja a bányászati vezetőségek tanácskozásainak. Az egész ország gazdasági közvéleményének figyelme ezen tanácskozások felé irányul, melyeknek eredménye nagy jelentőségű eseményeket hord a méhében.

A magyar bányász- és kohászvilág s ezen az ünnepen mi is velük egy lélekkel üdvözöljük a közgyűlést, kiáltván, hogy a végzendő munkához

adjon Isten
Jó szerencsét!

* * *

A közgyűlés tárgysorozata:

1. Elnöki megnyitó. 2. Titkári jelentés az egyesület múlt évi működéséről. 3. Könyvtáros jelentése a könyvtár állapotáról. 4. Az egyesület 1910. évi zárószámadásának felülvizsgálása és a felmentvény megadása. 5. Az 1912. évre vonatkozó költségvetés megállapítása. 6. A gróf Teleki Géza nevét viselő irodalmi pályadíj odaitélése. 7. A tisztújítás. 8. Az Országos Műszaki Tanács szervezésére vonatkozó törvénytervezet tárgyalása. 9. Az 1912. évi közgyűlés helyének és idejének megállapítása. 10. Indítványok. 11. Előadások. 12. Kirándulások.

A közgyűlés programja:

Június hó 24-én, szombaton d. u. 3 órakor, az igazgatótanács ülése a Continental-szálloda (azelőtt Frohner) I. em. dísztermében, d. u. 5 órakor választmányi ülése ugyanott, este 8 órakor ismerkedő estély a Nádor-utcai Continental-szálloda földszinti nyári helyiségében.

Június hó 25-én, vasárnapon d. e. 9 órakor közgyűlés a Magyar Tudományos Akadémia kis termében. Közgyűlés után a választmány és az igazgatótanács megalakulása, délben 2 órakor diszebed a Nádor-utcai Continental-szálloda földszinti nyári helyiségében.

Tanulmányut.

Kedves kötelességet vélek teljesíteni, mikor a „A Bányá”-ban beszámolok az idei negyedéves vaskohászok külföldi tanulmányutjáról.

Természetesen csak röviden, néhány sorban reprodukálhatom mindama benyomást, ami bennünk keletkezett, kik először léptük át hazánk határát, kik csak hírből ismertük a külföldi vasipart s kiknek alkalom adatott arra, (sajnos csak kevésnek!) hogyha nem is teljes egészében, de legalább némi képet alkothassanak a külföldi vasiparról és összehasonlítást tehessenek majdan, a gyakorlatban, a külföldi és a vele rohamos lépést tartó magyar vasiparról.

Mint már „A Bányá” múlt számában említettem az idei kohászati nagy tanulmányut a lotharingiai vas-és acélművek tanulmányozására szorított.

Maga a tanulmányut gyönyörűen összeállított programja a vezető tanár urak ebbeli nagy gyakorlottságát árulja el, kik szem előtt tartották, hogy az nem-

Június hó 26-án, hétfőn d. e. 9 órától kezdődően előadások a Magyar Tudományos Akadémia kis termében, d. u. 4 órakor a Ganz-gyár villamossági osztályának megtekintése. (A gyülekezés helye a közgyűlés alkalmával lesz kihirdetve.)

Június hó 27-én, d. e. 9 órakor kirándulás a Csepelszigetre a Weisz Manfréd-féle rézhengerlőmű megtekintésére. (A gyülekezés helye a közgyűlésen lesz kihirdetve.)

Június hó 28-án; közelebb megállapítandó utazási programmal kirándulás Kissármásra.

Bejelentett előadások: Dr. Böck Hugó előadása a „Földgázról”. Vértessy Kornél előadása a „Villamosság köréből”. Dr. Fehér Manó előadása „Új bányabíráskodásunk”. Pethe Lajos előadása „Ujabb feltárások a veresvizi m. kir. bányamű nyugati osztályában”.

Vaskiállítás.

(Levél Karapciuba és — másoknak)

Június 26.

Őn szemrehányást tesz nekünk, hogy nem korábban irtuk meg nézetünket a vaskiállításról. Hogy akkor el se jött volna s okosan cselekedett volna. Kegyed szíveséget tett nekünk levelével, mert igazolta álláspontunkat, ami annál jobban esik nekünk, mert érdekelt oldalról szemrehányással illettek minket. De hát lássa be, kérjük alássan, bajos egyedül nekünk felemelnünk hangunkat, mikor — az igaz — hogy a hozzá nem értő sajtó dicshymnusokat zengedez. Elsősorban is — őszintén megvallva — nem akartunk kárt okozni a kiállítás rendezőinek, ezért oly időben irunk róla, mikor már nem okozhatunk kárt. Az igaz, hogy részünkről ez lelkiismeretlenség volt, hiszen Őn éppen azt hányja szemünkre, hogy engedték kisebb vagyonnal felérő költségekbe verni magát. Azonban a kiállítás rendezői számot tarthattak kollégialis viszonyra s így — bár maxima nostra culpa — kollégialitásból, (hogy ne mondjuk

csak fárasztó tanulmányut legyen, egyik gyárból ki, a másikba be, hanem a mellett bő részük legyen a hallgatónak egyes nagyobb virágzó városok és német muzeumok megtekintésében. Egyszóval, hogy a tanulás mellett szurakozhassunk, gyönyörködhessünk is!

Az első nagyobb állomásunk München volt, hol másfél napot időztünk. Ez alatt megnéztük a „Deutsches Muzeum”-ot, a képtárat és a város nevezetesebb épületeit.

Maga a museum oly nagy méretű, hogy annak csak a bányászati kohászati és gépészeti ágát nézhetük át tüzetesen.

Hogy csak néhány példával éljek az előbb említettekből: többek között van ott egy köszénbánya teljes keresztmetszete a különböző fejtési módokkal és a legapróbb részletekig menő berendezéseivel: vízemelő gépeitől kezdve, a legegyszerűbb s legrégebb rudazatos szivattyútól az ezidőszertint legmodernebb centrifugál szivattyúig, továbbá a különféle szállítógépek egész sorozata a legelavultabb szerkezetektől kezdve fokozatos lépést tartva a fejlődéssel a legújabb Ilgner berendezésü

nobilitásból) a correct hírszolgálat rovására késtünk. Mi azonban, lássa, oly kimagasló közgazdasági eseményről, amilyen ez a vaskiállítás volt, meg se kíséreltük a jogos kritikát hallatni. A magunk részéről nem volt a kiállításra egy szavunk is. Ellenben, ami lapunkban napvilágot látott, annak elmondója egy előkelő társadalmi állású férfiú, aki mint a hazai bányászat és kohászat képviselője vett részt a nevezett kiállítás megnyitásán, bizonyára meghívásra. Ezt akkor is megmondottuk, mert nekünk sohasem volt nyünkre az idegen pávatollakkal való ékeskedés. Ez az akkor is illusztrálnak mondott férfiú mondta nekünk, hogy ezen a kiállításon magyar bányásznak, vagy kohásznak nincs mit keresnie. Sajátoságos véletlen ugyebár, hogy Ön, aki csakis e kiállításért fáradt Pestre, ugyane véleményre lyukadt ki. (Bár igaz, az Ön privát levelére válaszolhattunk volna. De hát igen sokan kerestek minket hasonló kérdésekkel és — ismét bevalljuk bűnünket — senkinek se válaszoltunk).

De hát beszéljünk egy kicsinyég nyiltan. Az egész sajtó himnuszának ugrott be? A sajtó egy szent dolog, nagy és sérthetetlen ideálunk nekünk, kik pedig vérbeli újságírók vagyunk, de ilyenkor számba kell venni a kiállításokat rendező különböző „tanácsos” urak azon gyönggét, hogy a kiállítás sikerét biztosítandó, előre megállapított nagyságu, soronként fizetett cikkeket adnak fel, oldalas s féloldalas hirdetések kapcsán a kiadóhivataloknak. Így csinálták ezt Bruxellesben, Párisban, mindenütt, mióta genialis férfiak kiállításokkal lepik meg a gyanutalan emberiséget. Beszélhetnénk arról is, és talán kerül sor még rá, hogy elmondjuk, kik és hogyan merik arrogálni maguknak a jogot, Magyarországon privilegiumszerűleg kiállításokra kimondani merni, hogy ez zugkiállítás, vagy kiállítás-e egyáltalában, hogy lehet-e, szabad-e rendezni egyet, vagy nem? De ez most nem idevaló.

Mi szerényen háttérbe vonulunk s elismerjük magunkról, hogy nem vagyunk képesek a vaskiállításról objektív kritikát mondani. Azt is elismerjük, hogy erre

elektromos szállítógépig. És mindezek a mechanismusok a legapróbb részletekig precízen kidolgozva.

Majd a földalatti helyiségeiben természetes nagyságban tárók, vajatvégek, fejtőhelyek különféle rendszerű fűrőgéppel és réselőkkel, szállító eszközök kezdve annak legrövidebb alakjától, a legmodernebbig.

A kohászati teremben láttunk egész kohótelepítést, kezdve a nyersvasgyártástól — nagyolvasztó telepet, martin kemencéket, konvertereket, elektropestet, különféle hengerek sorokat, u. m. Blokk, trio, lemez, csőhengerek sorát, speciál Mannesmann csőhengerek, gőzpörölőket stb.

Bár hazánk egyetlen ilyenemű főiskolájának lenne ily gyűjteménye! Mennyivel megkönnyítenék oly egyeseknek a tanulmányát, kiknek alkalom nem adatott arra, hogy nyári szünidejét valamely hazai vasgyárban tölthesse s kénytelen szaktárgyakat hallgatni, annélkül, hogy vasgyárat láttak volna. Pedig sajnos hibájukon kívül ilyenek is akadnak! (Hogy miért, azt nem tartom illetékesnek itt fejtegetni!)

Tanulságosak voltak a különféle erőgépek az első

egyetlen bányászember sem képes, csak egy — vaskereskedő. És elismerjük azt is, hogy az összes napilapok egyöntetű himnuszát csupa vaskereskedő írta, azért is olyan egyöntetű az. De a szaklapokról jobb néha hallgatni, mint velük előhözakodni. Mi ugyan nem szoktunk még ezekben se böngészni, de — ha már olyan nagyon hivatkoznak rájuk a vaskereskedők — rámutatunk egyre, azt hisszük, nem tévedünk, a „Magyar Külkereskedelem” a címe, amely június legelején, a kiállítás kezdetén, tehát nem elkésve, inkább elsietve, így ír a vas- és fémipari kiállításról sok egyéb okos dolgok között:

„Már „feltületes szemlélődés is” arról győz meg, hogy a nemzetközi vas- és fémipari kiállítás nem felel meg a nevének. A kiállított ipari újdonosságok és szabadalmak olyan szegényes számban láthatók, hogy ez a kiállítás az egyes városokban évenként rendezett ugynevezett ipari kiállításokkal is alig vetekedik.”

A cikk többi része meggyőz arról, hogy igen alapos szemlélődést vitt véghez a cikkíró. S kicsoda ez a cikkíró? Talán ez is olyan szélkergető, mint amilyenek a vaskereskedők az őszinte szó után tartani készek azt, aki lapunkban a hazai bányászat véleményének bátorított kifejezést adni a vas- és gépipari újdonosságok és szabadalmak kiállításáról, minekutána meggyőződött arról, hogy ott éppen az hiányzik, ami a kiállítás rendezésére impulzust adott. Igenis, ott van egy kiállítás, de az nincs, amit az ember a cím és plakátok, meg — mondjuk — napilapok után keres: nincsenek újdonosságok és nincsenek szabadalmak. Nagyon konciliáns kedvünkben megengedjük, hogy van igen lényegtelen pár új dolog, de restelleni kellene, ha ez mutatná vas- és fémiparunk mai fejlődését.

Hogy a fentcitélt lapra s közleményre rá ne legyen fogható egy a zsurnalisztikában nem jártas publikum előtt, hogy valami ál-hírlap, sietünk megjegyezni, hogy nem is a lap szerkesztője, felsentreui Siebert Gyula tényleges hírlapíró követte el a kritikát, bárha nem is vaskereskedő,

eredeti Watt gőzgéptől a legújabb compound és triplex gőzgépig, a vízi- és gőzturbinák egész rendszere, a gőzgépek.

Egy szóval nagyon tanulságos volt a muzeum megtekintése és csak az kár, hogy oly rövid ideig tartózkodhattunk ott.

Harmadnap folytattuk utunkat Diedenhaffba, hol megszálltunk és másnap már a kora reggeli vonattal mentünk az első gyár, de Wendel testvérek hayangi gyárának megtekintésére.

Maga a gyár mintegy 1½ km. hosszban terül el. Telepítése nem mondható valami szerencsés telepítésnek, amennyiben nem oly áttekinthető és nincs meg a vasfeldolgozási helyiségeinek a természetes sorrendje. Amí onnan ered, hogy a gyárat időközönként bővítették ki egyes üzemágakkal.

Dél előtt megnéztük az olvasztóit, melyek amerikai rendszerűek, ferde ércfelvonóval és Kennedi torokzárral, fűrőgépeit, melyek Körtingrendszerű 4 ütemű gázzéppel hajtottak, ugyancsak ilyen géppel vannak meghajtva az elektromos centrálé generátorai.

mégis meg tudta volna írni, ahogy mi őt ismerjük. Hanem sua sponte, önszántából egy gépészmérnök írta meg, aki talán mégsem egészen laikus, ugyebár, egy gépipari kiállításon? Sőt hozzátesszük, egy gyakorlati, egy gépgyári főmérnök, saját neve alatt mondotta a fentieket a kiállításról.

A kiállítás rendezőit pedig megnyugtathatjuk, hogy mi utólag megkérdeztük azon előkelő szakférfit, aki bennünket informálni szives volt s újból megerősítette előző vélekedését, mondván, hogy nagyon örült, hogy a magyar sajtóban akadt a lavinával szemben legalább egy bátor hang, amely a valót, azt, ami nincs, megírta. És ez az öröme kettős, hogy éppen a bányászat és kohászat közgazdasági organuma volt az egyetlen. Amint innen láthatja, mi ezt a dicsőséget szívesen megosztjuk.

És még egyet. Bizonyos érdekelt oldalról hangzik a felhívás sötéten, hogy: „tessék bizonyítani“. Tudniillik óhajtanák, hogy „A Bányá“ ereszkedjék egy vitába, melynek célja kipuhatolni, hogyhát miféle újdonságok is vannak mégis ezen a kiállításon? Engedelmet kérek. Ahol már keresni kell azt, ami fennen hirdetik, ott már baj van. Másrészt, ki hallott valaha is arról, hogy olyas-valamit bizonygassunk, ami nincs? Nemleges körülményt igazolni sikerült-e már valakinek? Hiszen a bíróságon nevetnének ezen. Hogyan bizonyítsuk be mi, kérjük szeretettel, ezen kiállítás tisztelt rendezőségét, hogy mi minden nincs ezen a kiállításon? Hiszen még csak felsorolni sem lehet mindazt a szabadalmat s újdonságot, ami ott nincs. Elegendő talán, hogy azon nehézményezett lapszámában rámutattunk arra, hogy „ezen komoly érdekeket képviselő szaklap“ (t. i. „A Bányá“), minden héten csak úgy ontja a szabadalmakat és újdonságokat.

Ezeket a vaskiállításról. Még ezeket is csak mintegy kikényszerítve, izlésünk s kedvünk ellenére. Nem szívesen foglalkoztunk vele; szives-örömet megtettük volna a rendezőségnek, hogy agyonhallgattuk volna az egészet. Ámde láthatják, olvasóközönségünk, no meg mások is kikényszerítették. Sj tacuisses

Ugyancsak délelőtt néztük meg a finom lemezorait, hol m/m-től lefelé 0.1—0.5 m/m-nyi lemezeket gyártanak, majd pácolják.

Délután megnéztük az acélművet és hengerdjét.

Az ottani ércek erős P tartalma miatt az acélgyártás kizárólag bázikus konvertérezés — Thomasacélgyártás. — Van 6 darab egyenként 20—15 tonnás konvertere, melyek közül 3 állandóan működésben, egy-egy felváltva javítás és kifizetés alatt van. Napi termelésük 1200 tonna.

A leöntött ingottok 5—6 tonnásak, melyek hatalmas blokkoló alatt kisebb szelvényű ingottokká hengereltetnek, a sin, tartó és kereskedelmi sör részére.

Másnap ugyancsak Diedenhoffból indultunk a ramcachi vasmű meglátogatására.

Méreteiben ez sem marad a hayangi mögött, sőt azt hiszem, hogy felül is mulja, mert 7 darab 220 tonnás olvasztója ontja a nyers vasat. És hozzá még a 2 km. távolban levő olvasztó-telepről is ide hozzák a folyékony nyersvasat.

TARTALOMJEGYZÉK.

Cikkek: A földgáz jövője hazánkban. Irta: Papp Károly dr. — — — — —	1. oldal
Munkások baleset és betegségyezéséről —	3.
Időszakai források. Irta: Gerő Nándor, bányagazgató — — — — —	4.
A barnaszén felhasználása gázmotorok üzemére. Irta: Zsiros Károly, okl. gépészmérnök —	5.
Kohászati találmányok — — — — —	7.
A Ganz-féle Villamossági R.-T. Budapesten 10.	
A Marosvásárhelyi világítási új központ —	14.
Bányák és kohók gépszerű szállító berendezései 17.	
A Gróf Csáky-féle „Ajax“ pöröly — — —	19.
Dreadnought és Titanit — — — — —	20.
Új rendszerű körbuktató — — — — —	21.
Kenőhüvelyes gőzcsapágyak alkalmazása a bányakocsiknál — — — — —	22.
Hazai hírek — — — — —	22.
Tanulmányut — — — — —	23.
Külföldi hírek — — — — —	29.
Szerkesztői üzenetek — — — — —	30.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS.

Felkérjük azon t. előfizetőinket, kiknek előfizetése e hó végével lejár, hogy a laphoz csatolt befizetési lapon (portómentesen) b. előfizetésüket megújítani sziveskedjenek, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Azon t. olvasóink, kik eddig előfizetési díjukat nem küldötték be, szintén találnak lapjukhoz csatolva e célra befizetési lapot.

Kinevezés. Hröbel Emil főiskolai tanársegédet a Dunagőzhajózási Társaság mecsekszabolcsi szénbányájához segédmérnöknek nevezték ki.

Házasság. Deutsch Aladár felsőcsertési m. kir. bányamérnök, házasságra lépett Selmezbányán Hell Emma urileánnyal.

Postaügynökség Deákbanán. Petrilla községhez tartozó Deákbanán telepen „Deákbanán“ elnevezéssel újonnan berendezett postai ügynökség működését 1911. évi június hó 16-án medkezdi. Nevezett postai ügynökség kézbesítő köre Deákbanán telepre terjed ki.

A fuvószelet 6 darab hatalmas nürnbergi gázgép hajtotta fuvógép szolgáltatja. Bázikus martinnal és konverterrel dolgozza fel a nyersvasat acéllá. A konverter két hatalmas (600 tonnás) keverőből (mischer) nyeri a nyersvasat, míg a martin egyrészt folyékony, másrészt nyersvascipókat dolgoz fel.

Szintén van blokkolója, sin, tartó és lemez hengsora.

Délután a kalauzó mérnökünk ajánlatára átrándultunk autobuszon a közelfekvő francia városkába, hol megnéztük a fentemlített de Wendel Testvérek másikk gyárát.

Diedenhoffból vasárnap reggel indultunk Luxemburgba, abba a kedves kis fészekbe és az egész napot pihenéssel és szórakozással töltöttük, hogy másnap újult erővel folytathassuk a következő gyár meglátogatását, mely a Differdingeni volt.

Újdonság előttünk, amiért tulajdonképpen jöttünk a differdingeni gerenda hengerlése lett volna. Azonban éppen akkor kísérleteztek cea 800—1000 m/m-es tartó-

Földgáz tüzelés. A kissármási gáz értékesítésével egyre több vállalat kíván foglalkozni. Így a marosujvári szódagyár — mint már említettük — földgázzal akarja üzemét földgáztüzelésre berendezni. Ugyanezt akarja a dési Ammoniak szódagyár is Tordán építendő szódagyárában. A vezetéket közösen építenék meg Kissármástól Tordán keresztül Marosujvárig saját költségükön. E célból ajánlatot is tettek már a pénzügyminiszteriumnak.

Elszámolás. A főiskolai „Segélyező-Egyesület” elnöksége őszinte köszönettel és hálás elismeréssel ujjabban a következő adományokat nyugtázza: Bányászati és Kohászati Egyesület Máramaros-vármegyei Vidéki Osztálya 200 K. Zágrábi m. kir. Erdőigazgatóság 168 K. Bányászati és Erdészeti Főiskola Ifjúsági Kör adománya (a műkedvelői előadás jövedelméből) 36 K. Nagyvárad latin szertartású Püspökség Józsigazgatósága 20 K. Komlói m. kir. Kőszénbányahivatal 15 K. Wágner Kálmán 3 K. Vincze János 2 K. Blaskovics Gábor 1 K. Ez alkalommal emlékezünk meg arról is, hogy a főiskolai ifjúsági kör f. hó 10-én kitűnően sikerült műkedvelői előadást rendezett a saját és a „Mensa” pénztára javára, amikor is a következő felülfizetések eszközöltek: Balás Hugó dr. 12 K. Fodor László dr., Kövessi Antal 10—10 K. Faller Károly, Magdics János 5—5 K. Grünwald A. 3 K. Jankó Sándor, Kuti István, Hegedüs Gyula dr., Makkavé Miklósné és Ungár Kálmán dr. 2—2 K. Csányi Ottó, Millenovich Ferenc és Nemes Hugó 1—1 K. A felülfizetések összege 58 K, amelyből 29 K illeti a „Diákasztalt”. Az eddig befolyt adományok összege 5684 K.

A Magyar kerámiagyár részvénytársaság évi rendes közgyűlését június hó 28-án tartja a következő tárgysorozattal 1. Az 1910. évre vonatkozó igazgatósági és felügyelőbizottsági jelentés, társasági mérleg és zárószámadás előterjesztése. 2. Határozathozatal az 1910. üzleti évre vonatkozó mérleg- és nyereség- és veszteségszámla megállapítása tárgyában. 3. Határozathozatal a felmentvénynek az igazgatóság és felügyelőbizottság részére való megadása tárgyában,

gerenda hengerlésével, mely nem valami simán mehetett, különben megengedték volna nézni.

Érdekesség inkább az olvasztó-telepen volt, hol az ércet kötélpályán és a koakszot függőleges felvonón emelték az adagoló szintre. Ugyanitt láthattuk volna 5 m-m-es dróthengerlést, de szerencsénkre ez se működött és így már délre be is fejeztük a gyár megtekintését.

Délután megnéztük a „minette” ércbányáit, ahonnan az ő 30 %-os vasércüket bányásszák. Ha ugyan bányászatnak mondható, mely szerintem nem egyéb kubikolásnál. Ugyanis nekiállanak az olvasztóhoz legközelebb álló hegynek és minden nehézség nélkül talicskássák az ő hires minettejüket. Büszkék is rá! De büszkék is lehetnek, mert még mi a 30 %-os ércünket haszonnal nem tudjuk kohósítani, addig ők a minettejüket, melynek oly szerencsés az összetétele, hogy hozaganyagot nem is kell hozagolni, mégis alacsony olvadási salakot ad, szépen kohósítják.

Másnap indultunk a hördei gyár megtekintésére Dortmundba. Alkalmunk volt itt látni vasúti kerékbroncs

4. Határozathozatal az 1910. évi üzleti nyereség hováfordítása tárgyában. 5. Az alapszabályok 8. szakaszának módosítása fölötti határozathozatal. 6. Netaláni indítványok feletti határozathozatal. Nyereség- és veszteségszámla. Tartozik: Költségek, u. m.: tisztí fizetések, felügyelőbizottság tiszteletdíja, irodabér, hirdetések, nyomtatványok 126,072'95. Kamatszám 17,694'66. Adó Adó 11,507'05, Betegsegélyzőpénztár 11,059'93. Értéksökkenési tartalék 125,000.— Tiszta nyereség 926,964'08, múlt évi áthozat 20,326'45 összesen 317,290'53. Összesen 608,625'12. Követel: Nyereségáthozat az 1909. évről 20,326'45 Ingtatlanok utáni bérjövődlem 4912'07 Gyártási számla 583,386'60 Összesen 608,625'12. Budapest, 1011. április 30-án.

Furások Erdélyben gáz után. Mint kolozsvári tudósítónk jelenti, az erdélyi furólyukak mélyítése erős tempóban halad előre. Szt. Benedeken erős kősórétegekbe jutottak, melyeknek vastagsága 16—31 m. Ezek javarészt anhidrit-rétegekben haladnak. Marosugrán 3 rétegen, Szászrégenben 2 rétegen mentek át. Ez utóbbi helyen a gáz már jelentkezik s 1½ m-es lánggal is ég, ha meggyújtják. Igen érdekes, hogy a Vizakna mellett mélyített furólyukban petroleumnyomok jelentkeznek. Sőt csodálatosképen most veszik csak észre, hogy Vizakna környékén oly erősek a petroleumnyomok, hogy akárhol is csak botot szurnak a földbe, gyér petroleumnyomok jelentkeznek. Ha ez így van, akkor a kincstár fáradozásai s áldozatai várokozásokon felül ütnek be. A furások s az egész medence feltárása körül egyébként most dr. Lóczy Lajos vezetésével dr. Böckh Hugó professzor és még mintegy 9 geologus foglalkozik. Ehelyütt említjük fel, hogy az első vállalat, amely földi gázzal fog Magyarországon dolgozni, a marosujvári szódagyár lesz. A gázt Kissármásról, Marosludason át, Székelykocsárdra, vezetik. Ezzel szemben van Marosujvár, ahol compresszort is állítanak fel a gáz süritése céljából.

A selmecl ifjak műkedvelő előadása. Jól sikerült műkedvelői előadást rendezett a selmeclbányai bányászati és erdészeti főiskolai ifjúsági kör. A városi színházban előadták egy „Mozgóképek” című pompás bohózatot. Az est jövedelmét a Főiskolai Kör könyvtára és a Mensa Akadémia javára fordították.

(tyres) hengerlését, kerékagy kovácsolást és sajtolást. Különben ez volt a látottak között a legszebb telepítésű gyár.

Láttunk továbbá egy ujdonságot is, Egy amerikai telepítésű hengerosorozatot. Tudniillik az előkészítő állványok egymás mögött vannak. Négy ily hengerállvány van egymás mögött, természetesen folyton növekvő fordulatszámmal. Az utolsóból megy a darab az olló alá, hol 3 darabbá lesz vágva és onnan az egyes bugák a kikészítő állványba, melyek 150—160 m. hosszúságban gyártják a különböző szelvényű gömb- és szalagvasakat.

Egy gyár a „Gutehoffnungshütte” megtekintése volt még a tervbe véve, de az engedélyt nem kaptuk meg és így kénytelenek voltunk róla lemondani. És ezzel a tanulmányut véget is ért.

Balázs József
kohómérnök halgató.

A vaslábi márványbánya értékesítése. A Székelyföld gazdag kincseinek egyike a vaslábi márványbánya, melyet vezetői nagy igyekezettel iparkodnak nagygyá fejleszteni. S ha az idáig nem sikerült teljesen; az korántsem a buzgó vezetőség, mint inkább az összeköttetések hiánya miatt volt. Most azonban a márványbánya kellő kihasználására és értékesítésére a Pénzügyintézetek Országos Egyesülete Székelyföldi Szövetsége segítségével jött, ami által egy gyáros és bánya között tárgyalások indultak meg. Ertesülésünk szerint még több hasonló támogatást és alapítást végez a Pénzügyintézetek Országos Egyesület Székelyföldi Szövetsége.

A Magyar bánya- és kohóipar tanulmányi részvénytársaság június hó 27-én tartja első rendes közgyűlését melynek tárgysorozata a következő: Az igazgatóság jelentés és a mérlegeredményre vonatkozó indítványa. A felügyelőbizottság jelentése. A számadások előterjesztése és a mérlegeredmény tárgyában való határozathozatal. Az igazgatóság és a felügyelőbizottság részére a felmentvény megadása. Választás az igazgatóságába. A felügyelőbizottság megválasztása és javadalmazásának megállapítása. A társaság mérlegszámlája. Vagyon: Bankkövetelés K 81.362.—. Különléle aktivák K 646.40. Részvényesek K 100.000.— Veszteség K 20.925.69. Összesen 202.932.09. Teher: Részvénytőke K 200.000.—. Átmeneti tételek K 2932.09. Összesen K 202,932.09.

A Máramarosi sóvasút részvénytársaság. Folyó hó 14-én tartott közgyűlésén elhatározta, hogy július 1-től kezdve elsőbbségi részvényeink 21-ik számú szelvénye 9 koronával, törzsrészvényeink 21-ik számú szelvénye 8 koronával, az 1910. évre kisorsolt 200 korona névértékű elsőbbségi részvényeink a folyó évi január 1-től július 1-ig terjedő időre járó 4 $\frac{1}{2}$ %-os időközi kamat megtérítése mellett darabonként 204 korona 50 fillérrel a Pesti magyar kereskedelmi bank pénztáránál beváltatnak.

Siketnéma-intézet Kőrmöcbányán. A vallás- és közoktatási miniszter Kőrmöcbányán mintegy 250 ezer korona költséggel egy új, modern berendezésű siketnéma-intézet építését határozta el.

A sümegi bazaltbánya r. t. alaptőkéjét 200.000 koronáról 300.000 koronára emeli. Az új tőke elhelyezése biztosítva van.

A rapp—romhányi fejlődése. A salgótarjáni szénmedencének egyik kiszögellésében szépen fejlődő bányászat indult meg a múlt évben. Losonc tőzomszédságában vannak a rapp—romhányi bányák, melyekre dr. Böckh Hugó hívta fel a figyelmet. A széntelep feltárása még mindig folyamatban van ugyan, de már termelnek is. A telepekbe kb. 600 m. van már behajtva mint erről losonci tudósítónk értesít — s ez a telep mintegy 10 k m² kiterjedésű, tehát idestova 178 hold. Mint más igen előkelő forrás közli velünk, ezek javarészt pektenes rétegek, feküje tehát olyan, mint a tarjáni fekü s igen érdekes, hogy ez is telve van mindenféle kővületekkel. Maga a szénréteg 150—180 cm. vastag s most táróműveléssel dolgoznak benne, Innen 25 millió mm. szenet akar nyerni a társaság, amely egyébként párisi tőke bevonásával mintegy 5 milliós alapon akar kibontakozni. A többi széntelepen aknaműveléssel fogják nyerni a szenet.

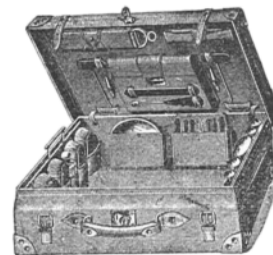
Ismét egy „angol“ bányatársaság. Éppen elégszer emlékeztünk meg a nagy francia s angol alapításokról, melyeknek fennen hirdetett céljuk az, hogy Magyarországot felfedezzék a külföld előtt, rejtett céljuk pedig, hogy a parlagon heverő bányákkal kávéházi faiseurök gseftelése előmozdíttassék. Most megint hallunk egy milliós aranybánya-alapításról. Mi csak azt az egyet állapítjuk meg, hogy széjjelkürtölik a világban, hogy 100 ezer font a leendő alaptőke, vagyis 2 millió 400 ezer korona. Aki ezt hallja, elszedül Ullmann, Engstein és Lubi urak szerencsésjén. Ezeké t. i. a jeles aránybánya, melynek eddig mindene volt, még aranya is állítólag, csak pénze nem. S most egyszerre milliókkal dobálódzhatnak. Csakhogy egy kissé gyanus, hogy az alaptőke egy harmadát a bányatulajdonosok fedezik. Ez csekély 33 ezer font, vagyis 800 ezer korona. Hogyan? Eddigél alig volt pénz a fentartására s most egyszerre százezrek vannak? 800 ezrek? . . . az üres bányajogositványok becsültetnek ismét fel s ezzel kezdődik az üzlet. Egyébként itt adjuk értesülésünket brádi tudósítónk nyomán: A minap alakult meg az Angol-Hungarian Mining Company Limited 100.000 font sterling, vagyis 2,400.000 korona alaptőkével az Ullmann Ferenc, Engstein Jakab és Luby Gyula dr. kőrösbányái aránybányáinak kiaknázására. A részvénytőke egyharmadát a bányatulajdonosok, egyharmadát pedig T. O. V. Forrester, sir Norbert Gardner és R. A. Gardner angol tőkepénzesek jegyezték, akik egyuttal a társaság igazgatóságában is helyet foglalnak. Az angolok, akik már eddig is 180.000 koronát fektettek a vállalatba, a világ leg-hiresebb bányaszakértőjét, William B. Bishop mérnököt küldték ki a bánya megbecslésére és csakis ennek rendkívül kedvező szakvéleménye alapján köttették meg az üzletet.

A Salgótarjáni kőszénbánya részvénytársulat a 1909. év június hó 19. napján tartott rendkívüli közgyűlésén elhatározta, az alapszabályok módosítását. Ezen módosított alapszabályok szerint a társaság alaptőkéje 22,000,00₀ korona, mely 110.000 darab egyenként 200 korona névértékű, bemutatóra szóló részvényre oszlik. A módosítást a céghivatalnál bejegyezték.

Szénforgalom. A Máv. vonalai mentén fekvő kőszénbányák a május hó 21-től május hó 27-ig terjedő héten hat munkanap alatt, összesen 11,227 kocsirakomány szenet adtak fel; 947 kocsirakománnyal kevesebbet, mint az előző héten, ellenben 657 kocsirakománnyal többet, mint a múlt év hasonló (május 22-től május 28-ig) időszakában. Egy-egy munkanapon átlag 1,871 vasuti kocsit rakták meg; 158 kocsival kevesebbet, mint az előző hét egy-egy munkanapján.

Úti bőröndöt

és egyéb finom bőrárut legelőnyösebben vásárolhat a készítőnél

Csángónál

Budapest, IV. Múzeum-körút 5. Telefon 67-00.

Grand Prix aranyérem Páris.

Olcsó szabott árak.

A cím fontos.

A Délmagyarországi köszénbánya részvénytársaság. július hó 1-én Budapesten, tartja rendes évi közgyűlését, melynek tárgysorozata: Az igazgatóságának a lefolyt üzletéről szóló jelentésének előterjesztése. Az igazgatóságának a zárszámadásra és a veszteség elővitelére vonatkozó indítványa. A felügyelőbizottságának a zárszámadások és a mérleg megvizsgálására és az igazgatóságának a veszteség elővitelére vonatkozó indítványáról szóló jelentés. Az igazgatóság és felügyelőbizottság jelentéseinek tudomásul vétele és a mérleg megállapítása feletti határozathozatal, valamint az igazgatóság és felügyelőbizottság részére a felmentvény megadása. Az igazgatóság megválasztása 3 évre és tiszteletdíjának megállapítása. A felügyelőbizottság tagjainak megválasztása és tiszteletdíjának megállapítása. A társaság mérlegszámlája 1911 március 31-én. Vagyon; Pénztárhelyzet 1327 K 71 f. Bányavérték 3.365,952 K 10 f. Ingatlanok és épületek 186,710 K 85 f. Vasut-, gép- és kazánberendezések 347,628 K 68 j. Leltár- és üzemkészletek 49,319 K 39 f. Adósok 664 K 16 f. Szénkészlet 3238 K 20 f. Veszteség előhozatal 1909/10. évről 1.072,272 K 62 f. Veszteség 1910/11- évben 34,409 K 61 f. Összesen 5,061,531 K 32 f. Teher: Alaptőke 4.000,000 K. Értékcsökkenési tartalék 145,000 K. Hitelezők 916,531 K 32 f. Összesen 5.061,531 K 32 f. Veszteség- és nyereségszámla 1911 március 31-én. Tartozik: Üzemköltségek 35,998 K 17 f. Általános és központi költségek, általánosságok, adók, illetékek stb. 12,387 K 76 f. Veszteségáthozatal 1909/10. évről 1.072,272 K 61 f. Összesen 1.120,658 K 55 f. Követel: Szénszámla 13,977 L 32 f. Veszteségegyenleg 1.106,681 K 23 f. Összesen 1.120,658 K 55 f.

A „Titanit“ (Célpék módszerű) magyar biztonsági robbantóanyag részvénytársaság június hó 30-án tartja I. évi rendes közgyűlését. A közgyűlés tárgyai: 1. Az 1910. üzletéről vonatkozó zárszámadások előterjesztése. 2. Az igazgatóság és felügyelőbizottság jelentése és javaslata az 1910. üzletéről és zárszámadások tárgyában. 3. Határozathozatal az 1910. üzletéről zárszámadásai és az igazgatóság és felügyelőbizottság ezek iránt előterjesztett javaslata tárgyában. 4. Határozathozatal az igazgatóság és felügyelőbizottság részére adandó felmentvény tárgyában. 5. A felügyelőbizottság tagjainak megválasztása. 6. A felügyelőbizottság tagjai évi díjának megállapítása.

Altiszti mulatság. Petrozsényből írják: A kincstári bányaaltisztek f. hó 4-én, pünkösd elsőnapján úgy anyagilag, mint erkölcsileg sikerült mulatságot rendeztek a saját olvasóköriük összes helyiségeiben, az altiszti olvasóköri könyvtára javára.

A Magyar Vulkán cementgyár részvénytársaság június hó 28-án tartja rendes évi közgyűlését, melynek tárgysorozata: 1. Az igazgatóság és felügyelőbizottság jelentéseinek előterjesztése. — 2. Az 1903—1910-ig tartó első üzletéről mérlegének és nyereség- és veszteségszámlájának megállapítása és a veszteségnek a jövő üzleti év számlájára leendő átvitele feletti határozathozatal. — 3. Az igazgatóság és felügyelőbizottság részére való felmentvény megadása feletti határozathozatal. — 4. A társasági alapszabályok 23. §-a alapján három felügyelőbizottsági tag megválasztása. — 5. A társaság felszámolásának kimondása feletti határozathozatal. — 6. A társasági vagyon miként leendő értékesítése tárgyában való határozathozatal. — 7. Felszámoló választása és ezek évi járandóságainak megállapítása. — 8. A felszámoló

lás cégének megállapítása és a felszámoló részéről történendő cégjegyzés módja feletti határozathozatal. — 9. Esetleges indítványok feletti határozathozatal.

A Bihari szénbánya és villamosági részvénytársaság június hó 28-án tartja évi rendes közgyűlését, melynek napirendje: 1. Az igazgatóság és felügyelőbizottság jelentéseinek előterjesztése. 2. Határozathozatal a mérleg- és nyereség- és veszteségszámla megállapítása és a felmentvénynek az igazgatóság és a felügyelőbizottság részére való megadása tárgyában. 3. Igazgatóság választása. 4. Felügyelőbizottság választása. 5. Esetleges indítványok. Nyereség- és veszteségszámla. Tartozik: Termelési és szállítási költségek, épület- és bányafenntartás, iroda és üzleti költségek 549,483*89 K. Veszteségáthozatal 1909. évről 100,135*80 K. Összesen 649,619*69 K. Követel: Bevétel 423,532.82 K. Veszteség 1910. évben 125,951*07 K. Veszteségáthozatal 1909. évről 100,135*80 K. = 226,086*87 K. Összesen 649,519*69 K.

„Váloperbéli eljárás az új perrendtartás szerint.“ Ilyen címen igen praktikus, nélkülözhetetlen népies jogi munka jelent meg a Jogi Népkönyvtár kiadásában. A könyv az új polgári perrendtartás szerinti összes házassági (váló, bontó, megtámadási semmisségi) peres eljárásokat tárgyalja könnyen érthető módon úgy, hogy ezt nemcsak a jogászvilág és valamennyi igazságügyi s közigazgatási hatóság, hanem a laikus közönség is nagy haszonnal forgathatja. A könyv szerzője dr. Gerő Ernő, budapesti ügyvéd. A könyv ára egy korona és megrendelhető minden könyvkereskedésben, vagy lapunk kiadóhivatala útján, valamint a Jogi Népkönyvtárnál is, Budapest, VIII., Revicky-tér 5.

A Magyar Mérnök és Építészegylet évkönyve. Az 1911-ik esztendőről-most tette közzé évkönyvét a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet. A jelentés a hála és kegyelet szavával emlékezik meg az egyesület halotairól, ezután sorra veszi a jelentés azok az mozgalmakat, melyekbe az egyesület belekezdett, így a mérnök és építész cím rendezésének kérdéséről, melyben az egyesület energikus állást foglalt. A m. kir. állami munkásbiztosító hivatalnál, a m. kir. államvasutaknál, továbbá az államépítészeti hivataloknál történt kinevezéseknél a műszaki kart ért sérelmek tárgyában felszólalt az egyesület. Foglalkozott az egyesület a mérnöki és építészeti munkák díjazásának kérdésével és a nyugdíjgygyel. Beszámol a jelentés az egyesületben megtartott műszaki és ismeretterjesztő előadásokról, a szakosztályok és bizottságok munkásságáról. Az egyesület kezelése alatt álló pályamunkák eredményéről szóló beszámolójában közli a jelentés a pályadíjakat odaitéllő bizottság jelentéseit. A számvizsgáló bizottság jelentése szerint 103.226 korona 52 fillér volt az egyesület múlt esztendei bevétel; vagyis 6012 korona 52 fillérrel több mint a mit előirányoztak. A tényleges kiadás pedig 98712 korona 89 fillér volt. A szoroson vett egyesületi vagyon ez idő szerint 476.811 korona 17 fillér, a mi a múlt esztendőhöz képest 18.497 korona és 22 fillér szaporodást mutat. Közli a jelentés az egyesületre vonatkozó egyéb tudnivalókat, a tisztikar és a tagok névsorát stb. stb. A jelentés Balla Pálnak, az egyesület főtitkárának szakavatottságát és ügybuzgóságát dicséri.

Felhívjuk olvasóink figyelmét lapunk mellékletére és megjegyezzük, hogy a **Flottmann H. és Tsa** cégnek nemcsak a németországi Herneben vannak telepei, hanem Bécsben (XVI., Seitenbergasse 54.) is tart fenn és nagy raktárt, úgy, hogy a megrendeléseknek a legrövidebb időn belül eleget tehet.

Ne felejtse el! Zongorát csak egyszer vesz életében. Jól fontolja meg tehát, mielőtt egy ilyen értékes, egész életre való műdarabot vásárol, hol szerezzé azt meg. Ha nem akar csalódní, ha szép, modern és jó zongorát, vagy pianinót akar készpénzért, vagy a legelőnyösebb feltételek mellett vásárolni, forduljon bizalommal Magyarország legnagyobb zongora-telepéhez, a „Musica“-részvénytársasághoz, VI., Teréz-körút 1. szám.

KÜLFÖLDI HIREK.

A csehországi szénbányák kedvezőtlen üzleti viszonyaik nehézségeinek ellensúlyozása céljából nagyobb kedvezmény engedélyezése iránt fordultak a vasuti miniszteriumhoz. A kért kedvezmény, amely a szászországi szállítmányokat érné első sorban, továbbá átszámított tételeket tételez föl Moldaun át, félmillió koronát meghaladó áldozatot jelentene a vasut részéről. A vasuti miniszter az állam pénzügyi helyzetére való tekintettel a kérelmet teljesíthetetlennek találta. Felveszik azonban e napokban az aussig-teplizi vasutal folytatott tárgyalások fonalát és új alapon kívánják az Elbe átrakodási forgalom díjszabási helyzetét rendezni, amely nagyobb kedvezményt jelentene e forgalomban szénbányák részére.

A manchesteri bányászati kiállítás. Tavalyra tervezgették már a manchesteri kiállítást, de érdeklődők és résztvevők hiánya miatt el kellett halasztani, pedig annyi új és érdekes bányai gépet és tőkéletesebb eljárást vezettek be az utóbbi időben a bányászatban, hogy akár évenként rendezhetnének egy-egy kiállítást. Technikai cikkeinkben is csaknem minden számunkban ismertetünk egy-egy új bánya vagy kohóipari gépet, pedig csak a legfontosabbakat közöljük a sok közül. Szinte érthetetlen az a közömbösség, amelylyel a külföldi bányászvilág a manchesteri kiállítás iránt viseltetett. A mostani kiállítás csak rövid ideig tartott, t. i. május 12-től 27-ig, főleg a bányákban és aknáknak alkalmazott biztonsági és egyéb óvintézkedéseket és a mechanikai kőszéntermelés módszerét tüntette fel. Ki voltak állítva továbbá a biztonsági lámpák, szivattyúk, szellőztetők, kályhák, kőszénaprítógépek, fűtőeszközök, mentőberendezések stb.

A román petroleum. Plojestiből írják, hogy a nyersolaj-termelés az eredményes kutatások következtében jelentékenyen emelkedett. Az „Astra Romana“ 4. számú szondája Filipesti de Padureban 1.605 méter mélységnél oly erővel szolgáltatja a nyersolajat, hogy a kitermelés 24 óránként 200 waggonra becsülhető. A nyersolaj-árak, jóllehet nagy transzaksiók nem fordultak elő, szilárdak. A derivatumok árai sem változtak. Jegyzések a következők: Petroleum 100 kg.-kint franko bord 5 lei, benzín 710/715 franko bord 100 kg.-kint 16—17 lei, 715/720: 13.50—14.50 lei; 730/740 9—10 lei; 750/760: 8.00 lei. A residuum-készletek — ámbár az export élénk volt, — meglehetősen nagyok.

A hamburgi petroleum-piac. Haumburgban a petroleum-üzlet április havában pangott, úgy hogy alig volt forgalom. Amerikából és pedig New-Yorból 5,312.846 gallon, Philadelphiából pedig 1,537.178 gallon hoztak be. Galiciából 6,624.959 kg. érkezett. A németalföldi petroleumtársaság és a Standard-Oil-Company között a harc április havában is elkeseredetten folyt s ez utóbbi Jáva számára még önköltségen alul is odaadta árúját. Az árak tehát nagyon nyomottak, a miért is a

piaci helyzet a mi petroleumunk számára rendkívül kedvezőtlen. A forgalom a megszokott határok között mozgott.

Nemzetközi vas- és acélipari intézet. Amerikai lapok hírei szerint az acéltröszt vezetőinek kezdeményezése folytán Brüsszelben, július 5-én és 6-án Európa és Amerika legnagyobb vas- és acélgyárai értekezletet fognak tartani egy nemzetközi vas- és acélipari intézet létesítése tárgyában. Londonban létezik már egy International Iron and Steel Institute, amelynek ezelőtt Carnegie volt az elnöke, de ez az intézet csak tudományos kérdések megvitatásával foglalkozik, míg az új nemzetközi intézetnek inkább kereskedelmi jellege volna. Az volna a hivatása, hogy a termelés mennyisége és a világpiaci árak megállapítása nemzetközileg történjék. A német vas- és acélművek hajlandók is fontolóra venni a kombinációt, de az angol gyárosok úgy vélekednek, hogy a terv nem felelne meg az érdekeinek. Az amerikai acéltröszt végrehajtó-bizottságának elnöke, Gary bíró, az acéltröszt elleni vizsgálattal megbízott parlamenti bizottság előtt úgy nyilatkozott, hogy a világtröszt terve, amelyet neki tulajdonítanak, csak koholmány, mert az amerikai acéltröszt nem szándékozik a nemzetközi vas- és acélkereskedelem szabadságát korlátozni. Az azonban tény, hogy az International Testing Association (Nemzetközi anyagkísérleti intézet) utján az acéleladási szokások egységes nemzetközi rendezését megkísérelték, de az angolok Gary által proponált új alapot (elemzés alapján meghatározandó típusok), nem fogadták el.

Nyers vastermelés Németországban májusban újabb rekordot állított fel. A havi termelés 1.312,225 tonna volt (áprilisban 1.285,396 t. és múlt évi májusban 1.261,735 tonna). Január—május hónapokban a termelés 6.419,642 tonnára rugott, a múlt év első öt hónapjában csak 5.981,961 tonnára.

Görögország bányászata. Görögország bányáiban termeltek 1909-ben 475.616 tonna vasércet, 54.926 tonna magántartalmu vasércet, 5374 tonna magánércet, 9600 tonna krómércet, 56.797 t. magnezitet, 3873 tonna barnaszénét és 14.738 tonna vaskéneget.

Japán szénbányászata. Japánország szénbányáinak termelése az utóbbi évtizedben óriási lendületet vett, ami egyrészt magyarázatul szolgál Japánország ipari fejlődésének, másrészt ennek okozatául tekinthető. Az évi széntermelés a következő számokat mutatja: 1888 évben termeltek 2,022.968, 1898. évben 6,749.600 és 1908. évben 14,825.362 tonnát. Ennek az utóbbi szénmennyiségnek az értéke közel 160,000.000 koronára tehető. Legtöbb szenet bányásztak Fukuoka, Szaga és Nagaszaki kerületben (Kiusziu szigetén), Jamagucsi és Ibaragi kerületben (Hondo) és Hokkaido-sziget bányáiban. Fukuoka és Moji vidéke egymagában 60 százalékát szolgáltatja az összes termeléseknek. A szénkivitel évről-évre növekedett 1903-ig, amely évben 3,433.460 tonnára emelkedett. 1903 óta, jóllehet a széntermelés az eddiginél is nagyobb arányokban növekedett, lejjebb szállott a kivitel a belföldi ipar óriási föllendülése következtében. 1908. évben már csak 2,863.110 tonna szén került Japánországból idegen országokba, tehát közel 12 millió tonnát saját ipara emésztett föl. A japáni szén legjöb piaci Kína, Kína, Hongkong és Brit-India.

✂ SZERKESZTŐI ÜZENETEK. ✂

G. Kolozsvár. Mi csak a legnagyobb óvatosságot ajánlhatjuk. Konkrétumokat így nagyon bajos, sőt lehetetlenség mondani, hiszen elég, ha arra utalunk, hogy egy utcai nőt, ha becsületében sért valaki, a bíróság nem engedi meg a valóság bizonyítását. Következésképpen még megeshetnék rajtunk az a malheur, hogy exact módon bizonyítani nem tudván, még mi avatnók lovaggá az Ön előtt oly kétesnek feltűnt urat. Szóval már többet mondhatnánk, bár akkor is állanók a felelősséget.

De a nyomtatott betűnek az a természete, hogy annyi féleképp értik, ahányan olvassák. A zsidógyerek egyszer levelet írt haza s kért az apjától egy nadrágot. Egészen szépen gondolta el a gyerek. És az apja, olvasván a fia macskakaparását, feldühödve beront az anyjához: „Hallod, mit mert írni nekem a te k... d? Még én rám mer parancsolni a gézengúz, hogy küldjek neki egy nadrágot. És még fenyegetve meri ezt írni. Hallottál te már Száli, ekkora szemtelenséget?”

Ugyan mutasd, kérlek, nekem azt a levelet. Hátha mégsem olyan szemtelen ez a gyerek. — mondja az anya. Elolvassa és rábámul az apára: „Hiszen nem is azt írja a gyerek, hogy táti, küldj nekem egy nadrágot hanem (kérőleg) Táti, küldj nekem egy nagrágot

— Hja ugy, — mondta az apa — az már más. Ha kér, akkor kell neki küldeni.

Lássa, ez a példázat mutatja, hogy egy s ugyanaz az írás mást jelent, ha én olvasom s mást, ha Ön. Ezért nem adunk ezuttal mindenre kiterjedő felvilágosítást.

Egyszerűen annyit mondunk, hogy nevét tényleg 1 koronáért vette, ami nem szegény ugyan, de akkor — ismét Önnek van igaza, — miért szegényli ökelme, hogy y-nal írja? Hogy magyar nemesnek és óskeresténynek mondja magát, az se szegény. Ha valaki ennyire siet magát assiminálni a magyar fajjal, ez szép tulajdon, bár a magunk részéről azt tartjuk, hogy ez a tulsietős assimiláció legalább is gyanus. Nekünk is egy az Önével a vélekedésünk, hogy ha valaki áttér bármely hitre, lehet azért derék ember s nem is szükséges mindjárt letagadni, hogy ősei csak három évvel ezelőtt jöttek be a határon, aligha buzogánnyal a markukban, hanem ellenkezőleg nyulbőr-

kacagánnyal a — hátukon. Mi ezt nem tagadnók le a magunk részéről, ha ez így volna.

Egyébként, ha találkozunk, szívesen csevegünk efféle dolgokról is. Sokat megszédített már az üres sváda és nagyot-akarás minden szilárd alap és pozitív háttér nélkül s ez azokra nagy baj, akik, mint Ön is felelősségteljes állásban vannak. Azért hát jó az elővigyázat, okuljanak Önök a mások kárán.

Szent-Lukács-fürdő, téli és nyári gyógyhely, Budán

csusz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen. Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió. KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javít, gyomorrontást megakadályoz. Vidékre és külföldre fuvardíjmentes szállítás (677.501.52.II.)

Vételre kerestetnek:

- I. 300—400 méter pléheső szellőztetési célokra alkalmas, átmérő kb. 25 cm.
- II. 1 ércapító-gép (hengermű vagy malom) ólomércek 3 mm-re való aprítására.
- III. 15 darab jókarban levő csille (oldalcsille.)

Önsúly ca 3 m/m.

Raksúly ca 6—9 m/m.

Nyomtáv ca 60 cm.

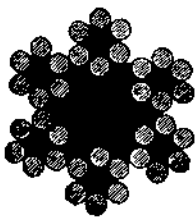
Ajánlatok „ZUZÓMŰ” jeligére

MEZEI ANTAL hirdetési irodájába

Budapest, IV., Eskü-ut 5. kéretnek.

(B 3/833, 613/25)

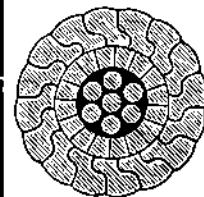
Schulte-Steinberg Hugo Dürenben, 36832. számú és „Eljárás kohósításra alkalmas brikettek előállítására” című magyar szabadalmának gyakorlatba vétele céljából magyar gyárosokkal összekötötést keres. Hajlandó a szabadalmat teljesen eladni, esetleg arra gyártási engedélyeket adni. Bővebb felvilágosítás nyerhető: **Meller Ernő** hites szabadalmi ügyvivőnél, **Budapest, VIII., Üllői-ut 2.** (B. 3834. 616. 25)

Felten és Guillaume

kábel-, sodrong- és sodrongkötélgár
részvénytársaság

Budapest, V., Vízafogó 1460. szám.

Ólomkábelek. Villamvilágítási vezetékek. Sodrongkötelek.

!!! Elektrolitikus vörösrézhuvalok, okonitvezetékek, szerelvények stb. !!!

(B. 2095. 619. 25.)

1911. évi 2764. sz.

Elvonási határozat.

A kismuncseli Nándor ércbányatársulat Hunyad megye Kismuncsel község határában fekvő, Velicska, Móric, Károly, Viktor, Ferdinánd védneveken adományozott, összesen 20 egyszerű bányamértékből álló s a bányatelekkönyv IX. köt. 344. lap nyilvántartott öt bányatelekben a bányászat huzamosabb ideig teljesen elhanyagolt üzemen kívüli állapotban volt. Miután az eddigi mulasztás igazolása a törvényszerű üzembévétel iránt az 1910. évi 2550. sz. alatt kibocsátott bányahatósági felszólítás sem vezetett kellő eredményre, ennél fogva következetes üzembanyagolás miatt az általános bányatörvény 243. §-a alapján a jogositmány elvonását a bányakapitányság kimondja.

Ezen határozat oly hozzáadással hozatik köztudomásra, hogy a bányászatot megszerezni szándékozók ebbeli zárt vétel ajánlataikat jelen határozat jogerőre emelkedése után kitűzendő határidőben e bányahatóságnál benyújthatók.

Miről a társtagok és jelzálogos hitelezők oly megjegyzéssel értesítettek, hogy a kézbesítéstől számítandó 30 napi határidő alatt bármelyiknek szabadságában áll saját költségén e bányabirtok becslését, elárverezését a gyulafehérvári m. kir. e. f. törvényszék mint bányabíróságnál kérni, mely szándékról azonban a kitűzött határidő eltelte előtt e bányahatóság is értesítendő.

A bányatelek elvonása volt kimondandó azért, mert az 1910. évi július hó 14-én 2550. sz. alatt kézbesített üzemi felhívás az ügyiratok fanusága szerint eredménytelen maradt.

A bányatársulat igazgatója, Bregyán Velicska Viktor, ugyanis a neki kézbesített felhívásra 1910. évi 4543. sz. alatt 1910. évi szeptember hó 11-iki kelettel azt jelentette, hogy a bányatársulat bányaműveiben a tisztogatási, illetve a feltárási munkálatokat e hónap elejével megkezdte. Az igazgató 4676/910. alatt 1910. évi szeptember hó 24-iki kelettel jelentette, hogy a László és Mária nevű tárókat teljesen kifésztolta s járhatókká tette s jelzi, hogy ez utóbbi táróból az ércek lefejtését október hó folyamán megkezdi. Ezzel szemben Kismuncsel község előljárósága 1911. évi április hó 5-én 389. sz. alatt kiállított s folyó évi 2221. sz. alá igtatott helyszíni szemle jegyzőkönyvében igazolja, hogy a bányatársulat 1910. évi július hó 13-tól 1910. évi szeptember hó 21-ig sem dolgoztatott a kérdéses bányákban s nyoma sincs annak, hogy a községi előljáróság által 1910. évi szeptember hó 21-én 1359/910. sz. a. kiállított községi bizonyítvány kiadása óta a kérdéses bányákban valaki dolgozott, illetve nem dolgoztatott volna, mert mind a táró be van omolva. Kismuncsel községből felhívásra sem jelentkezett senki, aki igazolta volna, hogy a kérdéses időben valaki a bányában dolgozott, vagy dolgoztatott volna. Az 1359/910. sz. 4848/910. sz. alá igtatott községi bizonyítvány szerint a bányatársulat bányáiban több mint 10 év óta nem dolgoztak s a tárók nyílásai is összeomlott állapotban vannak.

A bányatársulat a mértékilletéket már régi idő óta nem fizeti, mely körülmény az elvonásnál szintén tekintetbe volt veendő.

Remenyik Lajos szomszédos zártkutatómányos már több ízben (4737., 2550. és 4848/910.) panaszkozott a bányatársulat ellen, hogy őt ez az üzemen kívül levő bányatelekeinél az ő bányászatának kifejlesztésében gátolja. Mivel fentiek szerint a bányatársulat éveken keresztül nem tudott eredményt felmutatni, a bányászathoz fűződő magasabb közérdek is megkívánja, hogy a bányatörvény rendelkezéseinek hathatósan érvényesíthetők legyenek.

Jelen határozat ellen kézbesítéstől számítandó

30 napon belül ezen bányakapitányság útján a nagyméltóságú magy. kir. Pénzügyminiszteriumhoz lehet felfolyamodni.

Zalatna, 1911. évi június hó 11-én.

Czerminger,

kir. bányakapitány.

(B. 612/620/25)

SZULTÁNFORRÁS

BÓR-ÉS DÚS LITHION TARTALMÚ
GYÓGYÍTÓ ÉS ÜDÍTŐ ITAL.
KIVÁLÓ HÚGYHAJTÓ ÉS HÚGYSAVOLDÓ
KUTKEZELŐSÉG: EPERJES.

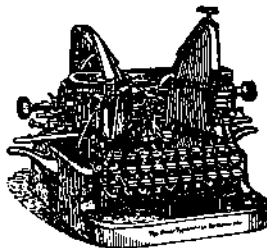
(B. 2270/111/17)

Megrendelhető a „Magyar Ásványvíz Forgalmi és Kivitel R.-T.”-nél, Budapest. — Tel: fon 162-84.

! SZENT-MARGITSZIGETI !
ÜDÍTŐVIZ !

kellemes ízű és egészséges szénsavval telített ásványvíz.

A fővárosi közmunkák tanácsa tulajdonja. A Szent-Margit-sziget Gyógyfürdő Felügyelőségének kezelésében Budapest. ♦ Telefon-szám 38-52. (B. 3303/600/52)

THE OLIVER látható írásu IRÓGÉP

legújabb VI-os modelje megjelent, mely rovatol és vonaloz. Díjmentes bemutatás az ország bármely részében. Kérjen Prospektust. Magyarországi vezérképviselők: **Bérezli és Shires, Budapest, VI., Teréz-körút 8. sz.** (B. 3831. 617. 52)

POSNANSKY ÉS STRELITZ

zfalt és kátrány vegyitermékek gyára

ERZSÉBETFALVA.

Városi iroda:

BUDAPEST,

VI., Podmaniczky-u. 27.

Különlegességek:

Kátránymentes „Gloria” cement-aszfalt fedéllemez. „PERMANIT” fedéllemez (gyapjúnevezlemez) saválló. — „COLORIT” piros fedéllemez. — Aszfalt elszigetelőlemez olombetéttel. (B. 1308/448/25.)

BUDAPESTI KÖNYVNYOMDA

V Á L L A L A T

Kereskedelmi, ipari reklám-nyomtatványok modern kivitelben készülnek.

VIII., Német-utca 9. Telefon 95-18.

Utazó közönség figyelmébe!

Saját készítményü, alant feltüntetett, általánosságban használt bőröndöimet igen olcsó áron hozom forgalomba. A szolid kivitelért évek óta fennálló, jóhírnevü cégem szavatol.

Arut választékul

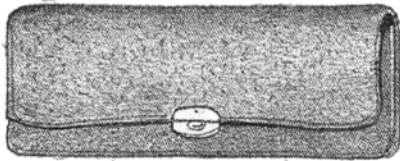
sajnálatomra nem küldhetek, még kivételes esetben sem. A szállítás utánvét mellett vagy a pénz előleges beküldése ellenében történik. A meg nem felelőt kicserélem, vagy a pénzt visszaadom.

CSÁNGÓ BŐRÖNDÖS ÉS FINOM BŐRÁRU-KÉSZITŐ

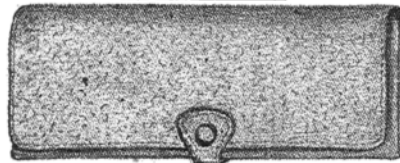
TELEFON 67-00.

BUDAPEST, IV., MUZEUM-KÖRUT 5.

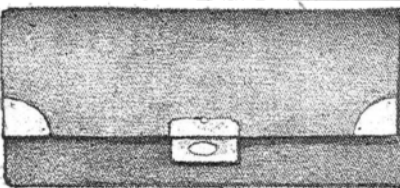
TELEFON 67-00.

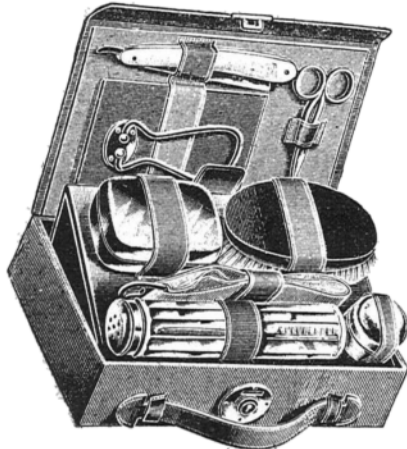
5. számú Jour-táska, hátul fogó, 8.— K. Belül tolett, széles zsebbel, saffian és kecskebőr, selyem bélésel, minden színben.

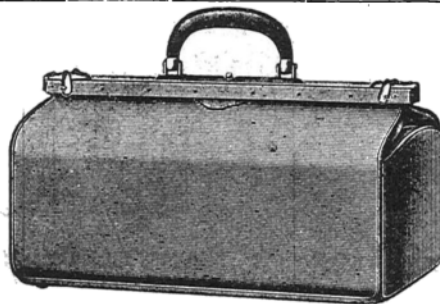
6. számú Jour-táska, hátul fogó, 13.— K. Belül tolette, középső erszényvel, selyem bélés, saffian és kecskebőr, minden színben.

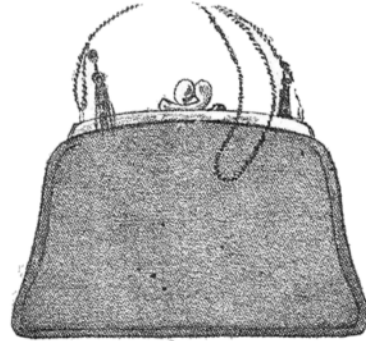
7. számú Jour-táska, hátul fogó, 14.— K. Belül tolette, középső erszényvel, selyem bélés, saffian és kecskebőr, valódi ezüst sarkok, minden színben.

Kazettaforma utikészlet, sima vagy recés tehénbőr, urak és hölgyek részére, 30.— kor. Ugyanez jobb kivitelben és jobb berendezéssel 60.— K.

Angol tásk finom barna tehénbőr, bőrrel átvont vasfogóval, patent zárral és zárvédővel.

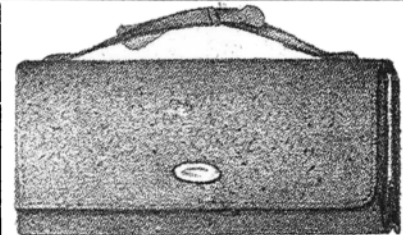

14. számú Kézitáska fekete selyem, bársony zsinórral, selyem bélésel 10.— K. Ugyanily minta saffian és kecskebőr, minden színben

9.— K., nagyobb 11.— K.

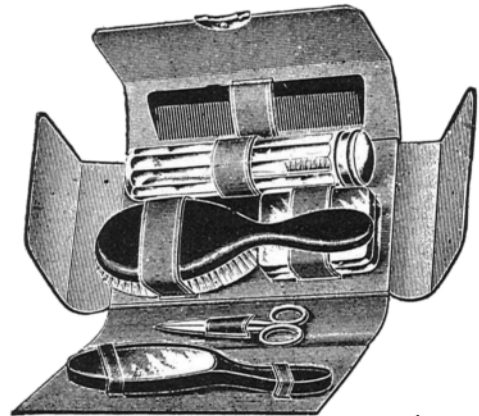
12. számú Kézitáska szürke, zöld, barna, kék, szarvasbőr, zsinórfogóval 17.— K. Ugyanezen minta szerint kecske- és saffian bőrből, minden színben, 15.— K.

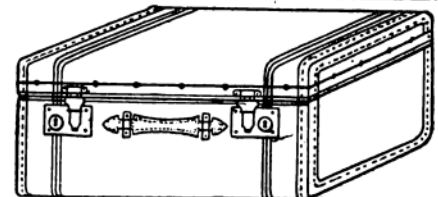
8. számú Jour-táska, felül fogó. Belül tolett, középső erszényvel, selyem bélésel, saffian és kecskebőr, minden színben.

hossza 19 21 23 cm.

16.— 19.— 22.— L.

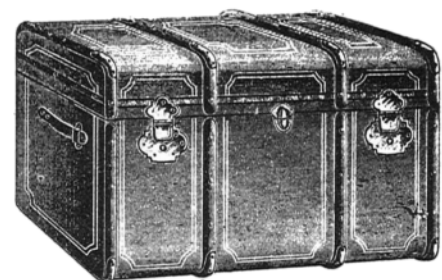
Összerakható utikészlet, urak és hölgyek részére, recés és sima tehénbőr, 20.— K., ugyanezen minta jobb kivitelben, diszesebb és jobb berendezés 30.— K.-ig.

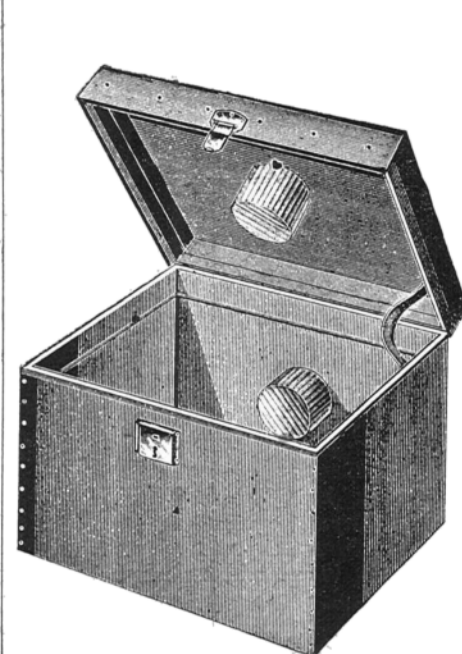
Angol ruhabornd finom disznóbőr, egy betéttel, két vexirzárral, 60 cm. 43 K., 65 cm. 45 K., 70 cm. 47 K. Ugyanez barna vagy világoszöld vitorlavászonból, borszegély, 60 cm. 19 K., 65 cm. 21 K., 70 cm. 23 K.

Óratartó karperec urak és hölgyek részére, minden színben 3.— K.

Utibörnd barna olajfestéssel festve v. hatáttal

A legjobb női kalapbörnd, fa-állvány, erős vitorlavászonnal áthuzva, 3 kalapnak 9.— K., 4 kalapnak 10.— K., 6 kalapnak 12.— K. Ugyanez jobb kivitelben,